НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

КНИГА НА ЗАГАДКИТѢ

Притчи и сказания

ВТОРО ИЗДАНИЕ

Книгоиздателство „Самообразование" Ст. Атанасовъ, София

1928

НИКОЛАЙ РАЙНОВЪ

КНИГА НА ЗАГАДКИТѢ

Притчи и сказания

ВТОРО ИЗДАНИЕ

Книгоиздателство „Самообразование“ Ст. Атанасовъ, София

1928

КНИГИ ОТЪ Н. РАЙНОВЪ:

Богомилски легенди

Видения изъ древна България, разкази

Книга за царетѣ, повѣсти

Слънчеви приказки

Очитѣ на Арабия, балади

Градътъ, поема на тайнитѣ

Между Пустинята и Живота, лириченъ романъ

Вѣчни поеми, пѣсни за Човѣка и Земята

Корабъ на безсмъртнитѣ, втора книга поеми

Свѣтилникъ за душата, разкази и апокрифи

Сиромахъ Лазаръ, прости разкази

Имало едно време, драма

Най хубавитѣ приказки

Юнакъ надъ юнаци, втора книга приказки

Златното птиче, трета книга приказки

Човѣкътъ и образътъ му

Орнаментъ и буква

Учительтъ като художникъ

Графиката на Николай Павловичъ

Копривщенски кръстове

Зараждане на изкуството

Художественъ речникъ

Източно и западно изкуство

ПРИТЧАТА е чисто източенъ плодъ; родена отъ въображението и съзерцанието на разпаленъ духъ, тя и днесъ остава най-лична рожба на пѣвцитѣ, пророцитѣ и мѫдрецитѣ, които черпятъ вдъхновение отъ Слънцето. Въ древность сѫ се писали цѣли книги съ притчи; еврейската книжнина ни е дала въ този родъ най-чисти образци: такива сѫ книгитѣ на царь Соломона—„Проповѣдникъ", „Царски Притчи", „Пѣсень на Пѣснитѣ" и „Премѫдрости". Тукъ се отнася и много четената въ първитѣ християнски години книга отъ Иошуе баръ Сирахъ — „Премѫдрости", както и пророческата лирика на набѝ

Иермиаху — „Плачъ“. Притчи пълнятъ най-хубавитѣ псалми на избрания народъ; притчи има по вси пророчески книги на Палестина. Явно стана въ последнитѣ години, когато прозвуча каменниятъ гласъ на египетскитѣ плочи и папируси, че притчата е дошла оттамъ: евреитѣ сѫ я получили още преди да напуснатъ страната на фараонитѣ. Въ прочутитѣ „Книги на Хермеса Трижди величайши“ има много притчи; а още въ срѣдновѣковието тайноведцитѣ предполагали, че александрийското време е вложило въ този чуденъ сборникъ словата на тайно пазена египетска мѫдрость. Ако двама нови поети на студения Западъ — Оскаръ Уайлдъ и Мултатули — успѣха да дадатъ чис-

ти образци на притча, художествено изработена, това се дължи — мисля — на духовното имъ родство съ Изтока. А другиятъ майсторъ на притчата, Робиндронатъ Тогоръ, е саминъ източна рожба; той е можалъ отблизо да знае кротката мѫдрость на Шри Кришна, ледното съзерцание на Лао Це и богатитѣ образи на князъ Сидарта Буда. Неговата „Гитанджали“ е китка отъ лирични притчи, изящно изсечени отъ злато и покрити съ прахъ отъ скѫпоценни камъни. Подобни съкровища на слогъ ни сѫ оставили още суритѣ на късния ислямъ и друзитѣ отъ Ливанъ; но въ тѣхната творба ясно прозира по-древно влияние: тамъ се усѣща отсечената речь на Заратустра

и нерѣдко въ притчитѣ имъ звънтятъ словата, изречени край езерото Урми. А въ днитѣ на римския отпадъкъ въ Палестина живѣ единъ отъ найсржчнитѣ майстори на притчата: Иешу баръ Иосефъ, когото мнояина отсетне назовава Богъ, а и днесъ не сж малко хората, що го тачатъ като Богочовѣкъ. Неговитѣ притчи за Царство Божие и Царство Небесно, стигнали до насъ презъ думитѣ на четирима признати животописци, даватъ само далечно и бледо отражение на сжщинското му слово. Но и стигналото до наши дни е родило много подражания. ясно мълвещи за стройната замисъль на сетния пророкъ и отдалечъ отразяващи възточната гиздость на слога му.

Настрана отъ изброенитѣ творци стои другъ, основательтъ на хасидимството, раби Израель бенъ Елиазеръ Баалшемъ Товъ, чиито многобройни притчи държатъ за образецъ древнитѣ притчи на царь Соломона и на пророцитѣ. Притчитѣ, изречени отъ него, сѫ неокълцани и тежки; въ тѣхъ има нѣщо отъ грубата сила на Талмуда: кроткиятъ мѫдрецъ става властенъ заповѣдникъ и дори словото му начева да звучи остро и повелително. Отъ нѣжна проповѣдь на безусловно всебожество, която съ дивенъ чаръ изобразява вселенната — „одеждитѣ на Бога“, и разказва за жената — „алмаза на Бога“, притчата му се обръща въ звънлива верига заповѣди, които чаткатъ

като мечове: той говори за жъртвения обѣтъ като за мостъ между Бога и Земята; човѣкъ трѣба да мине по него, за да затвори въ душата си Вѣчностьта; словата, които налагатъ това, сж грълмливи, тежки и жестоки: въ тѣхъ се дочува екъ отъ древната заповѣдна сила на Мошѐ Законника. Раби Баалшемъ дава на ученицитѣ си въ онова време най-хубавитѣ си притчи. Тѣхната сила сбира край мисъльта на учителя редица поети, синове на днешното време, и тѣ възсъздаватъ наново онова, което раби Баалшемъ е изрекълъ преди много годинѣ.

По този пжть избликва творчеството на Мартинъ Бубера, Александра Елиазбергъ, Артура Ландсбергеръ, Морисъ

Розенфелда и Бертолда Вайфелъ. Въ тѣхнитѣ пѣсни, притчи и разкази се рве устремътъ на вѣчния народъ, който доднесъ иска отъ Бога своята Обетована Земя — — —

КНИГА НА ЗАГАДКИТѢ

ПРИТЧИ И СКАЗАНИЯ

Ти отваряшъ божествеаитѣ Двери на Мѫдростьта — и Ти укроти племето на Исполинитѣ, Синове на Земята, въорѫжени срещу боговетѣ!

Прокълъ: „Пѣсень за Тримѫдрата Атина“ – I: 1—3

БЛѢСЪКЪ на мълния, блѣсъкъ на мечъ и блѣсъкъ на женски очи: — три измами.

Защото мълнията е високо, мечътъ може да спре, а жената не иска да убива.

Но всѣки се бои...

И—третото е най-страшно.

..... Блѣсъкъ на мълния, блѣсъкъ на мечъ и блѣсъкъ на женски очи: — три пѫтя на смъртьта.

И — третиятъ е най-тихъ —.

***

ЗЕЛЕНО е морето, бѣла е пѣната му, а водата е лишена отъ цвѣтъ.

Кой се мами: — морето ли, или ти?

Синьо е небето, бѣли сѫ облацитѣ, а въздухътъ е лишенъ отъ цвѣтъ.

Кой се мами: — небето ли, или ти?

Хубава е жената, любовь звучи въ гласа ѝ, а душата ѝ не е за вѣра.

Кой се мами: — жената ли или ти?

...Душата ѝ е лютня, на която свири мѫжътъ, вѣтърътъ, или — бѣсътъ.

* * *

Кой ще изчерпи съ шъпа морето? И земята съ педя кой ще измѣри?

Три Мѫдреца имаше.

Първиятъ бѣ позналъ книгитѣ — и видѣ, че мѫдростьта е дълбока.

И — остави.

Вториятъ бѣ изучилъ природата — и разбра, че слънцето е далече.

И — ослѣпѣ.

Третиятъ начена да търси себе си — и позна, че сѫ много сложни пѫтекитѣ на страсть, помисъль и творчество.

И — полудѣ.

. . . А и тримата сѫ една стѫпка по-близо.

И върху главата на всѣкиго има кидаръ отъ звезди.

***

НЕПРОГЛЕДНА е нощьта безъ звезди, но душата, надъ която не бди жена, е по-непрогледна.

Студена е пустинята безъ слънце, но душата, въ която не грѣе жена, е по-студена.

Скръбна е гората безъ птици, но душата, въ която не пърха жена, е по-скръбна.

. . . А жестока орисия сж тѣзи звезди, защото се впиватъ въ душата като знойни рани.

Пъклена участь е това слънце, защото дълбае въ душата тъменъ гробъ.

Чемерна прокоба сж тѣзи птици, защото пѣсеньта имъ е пѣсень надъ мрътвецъ и крилата имъ пърхатъ надъ покосенъ животъ.

. . . А човѣкътъ плаче и вика:

— „Дайте ми тѣзи звезди! — Дайте ми това слънце! — Дайте ми зловещата пѣсень на тѣзи птици!“

***

ТОЙ каза: „Свѣтътъ стана солено море, защото го потопиха сълзитѣ ми. По Тебе плачехъ азъ. — Днитѣ на живота ми се превърнаха въ стръмни каменни стѫпала, защото тамъ паднаха моитѣ въздишки, вкаменѣли отъ скръбь. — Нощьта се обърна за мене въ тъмница на изтезание, защото всѣка звезда бѣ въ душата ми ралпаленъ шипъ, който ми спомня Твоя погледъ.— Ти похити радостьта ми и гордостьта ми нарече позоръ, а сиянието ми назова мракъ: Ти ме разби! — —“

Тогава росѣше дъждъ и отъ палмовитѣ гранки се ронѣха едри алмази.

Тя каза: „Моятъ богъ ме създаде да обръщамъ душитѣ на пепель: азъ не съмъ винов-

на. Не прочете ли своята участь въ погледа ми? — Откато ме обикна, свѣтътъ стана блѣскава планина, дето алмазни дървета клатятъ златни клонки и дето цъфтятъ цвѣтя отъ рубинъ, сафиръ и аметистъ. Въ твоето солено море живѣятъ коралитѣ, съ които кича челото си, и бисеритѣ, съ които труфя гръдьта си. — Откато ме възлюби, днитѣ на живота ми се превърнаха въ седефна огърлица, по която се сипе смѣхътъ на гордостьта ми и грѣе погледътъ на победата ми. По твоитѣ вкаменѣли въздишки възлизатъ къмъ мене силнитѣ на земята и ми се покланятъ. Всѣки отъ тѣхъ оставя предъ нозетѣ ми своята вселенна. — Откато зачезна по мене, нощьта стана празниченъ

корабъ, надъ който сияятъ пъс-
три светилници и въ който
душата ми пжтува къмъ Обе-
летованата Земя на Блѣна.
Твоитѣ разранени звездни ши-
пове сж весла, що гребатъ по
морето на победата къмъ моя-
та далечна страна. — Край мене
се кждрятъ солени въздишки
и кървави стонове се разби-
ватъ о кораба на щастието ми:
тамъ стенятъ и въздишатъ мно-
гото, които ме възлюбиха отъ
мига, кога ти ме нарече хуба-
ва. — Азъ намѣрихъ себе си
въ часа на твоята обичь, за-
щото ти нарече гиздость моето
тлѣнно труфило и му даде без-
смъртие, а празнината на ду-
шата ми назва тайна и тамъ
подири крилата на своя богъ.
Не, азъ не съмъ виновна: ти
саминъ ми вложи въ ржката

мечъ и го намаза съ отрова. Азъ бѣхъ мъртво изваяние: въ мига, кога ме погледна съ обичь, оживѣхъ".

Тогава грѣеше слънце и по пѣсъка на пустинята падаха едри бисери свѣтлина.

Тѣ стоеха единъ срещу другъ на тѣсната пѫтека, край която се възправя ледна и таинствена Вѣчность. Той бѣ скръбенъ и предъ него се стелѣше непрогледна Нощь. А тя бѣ засмѣна и предъ нея грѣеше блѣскавъ День.

Но когато той чу думитѣ на жената, сърцето му се преобрази и нозетѣ му трепнаха като нозе на божественъ хороводецъ.

И той се обърна.

Очитѣ му срещнаха лѫчезарната светлина на златенъ

День и стжпкитѣ му се понесоха по пжтеката на сиянието. Тогава той забрави Жената и Сѣнката ѝ.

А тя видѣ, че душата ѝ се свива отъ срамъ и гнѣвъ, защото Мжжътъ я е похитилъ — и се надменно обърна. Но погледътъ ѝ замръзна предъ уплахата отъ грозна непрогледна Нощь и стжпкитѣ ѝ гузно замрѣха — като стжпки на убиецъ, когото чака ножъ.

Тя викна по име Мжжа, но въ свѣтлата пѣсень на Деня викътъ ѝ се изгуби. Ничий гласъ ѝ неотговори.

Тогава тя се обърна и тръгна по пжтеката, дето бѣ изчезналъ той.

***

АХУНИ, който обходи земята, ми каза единъ день: „Много хора срещнахъ. Всич-

ки се оплакватъ, че сж без майка. Твоята майка е умрѣла, нали? И моята отдавна умрѣ. А неговата? — О, колко хора безъ майка! Но страхъ ме е, че не само моята и твоята сж мъртви... боя се, че Майката — Майката — е вече мъртва..."

***

ЧЕТѢХЪ еднажъ предъ стария Харсиотефъ голѣмата книга на Телбека ибнъ Самалъ, — Книгата за Любовьта. Като по вси пѣсни на голѣми пѣвци, въ книгата на пѣвеца отъ Багдатъ имаше за жената и добри и зли думи. На единъ стихъ старецътъ ме пресѣче и каза:

— Стой! Телбекъ мълви добре. За женитѣ всичко, що

се казва, е вѣрно: и най-доброто, па и най-злото. Да не лъжеха толкова пѣвцитѣ, всѣки би разумѣлъ това, Но пѣвцитѣ обичатъ душата си повече отъ всичко: тѣ пѣятъ за радостьтe отъ женски погледъ, защото въ нея сливатъ радостьта на цѣлъ свѣтъ. Пѣятъ за болката отъ женска измѣна, защото въ страданието имъ се всичко стапя. Но тѣ не пѣятъ за жената, а за душата си: що е за пѣвеца дѫгата, да нѣмаше пѣвецътъ очи? Що е — бурята, да нѣмаше уши? Що е — женската лъжа и невѣра, да нѣмаше душа? Пѣвецътъ не пѣе за жената, а — за себе си. Знамъ, че се раждатъ понѣкога и пѣвци, които изричатъ жестоки истини за жената: тѣ сѫ

истинскитѣ истини. Но земята не е още родила човѣкъ който би изрекълъ цѣлата истина за жената: не, земята не би понесла такъвъ голѣмъ безсрамникъ . . .

* * *

ЦАРЬТЪ на Арамъ, Гаръ Хададъ, синъ Азаельовъ, владѣтель на сребърната корона, се върна отъ брань въ далечни страни. Той доведе три хиледи моми, които бѣ пленилъ. Искаше да ги направи робини и да ги подари на царицата. Но още при вратитѣ на града го срещна старата му майка, спрѣ коня му и съ плачъ каза, че младата царица избѣгала съ единъ царедворецъ.

Царьтъ на Арамъ, Гаръ Хададъ, синъ Азаельовъ, слѣзе отъ коня си, развърза момитѣ и поржча на своитѣ войводи да ги отведатъ въ земята, отдето ги бѣ довелъ. И тѣ обърнаха коне. А царьтъ сне браннитѣ накити, съ които бѣ накичилъ коня си, поведе го и тръгна следъ майка си. Народътъ се смѣеше на царя, защото знаеше, че жена му го е измамила. Гаръ Хададъ вървѣше съ наведена глава и несмѣеше отъ срамъ да погледне данницитѣ си...

Когато стигна до вратитѣ на двореца, царьтъ разседла коня и го пусна низъ улицитѣ. „Нека върви“, рече той на майка си: „нека върви пòврага коньтъ, що ми донесе толкова победи презъ днитѣ, ко-

гато царицата ми е измѣняла!"

А коньтъ извърна глава, изгледа жално стопана си и съ тжга начена да цвили. Стражитѣ чуха думитѣ на царя и прогониха коня надалекъ. Вънъ отъ града го заловиха скитници, отвлѣкоха го, та го продадоха на чуждо тържище. Купи го човѣкътъ, който бѣ склонилъ царицата да избѣга съ него.

Момитѣ, що бѣ взелъ плячка царьтъ на Арамъ, Гаръ Хададъ, синъ Азаельовъ, се върнаха при бащитѣ си и разказаха за своето избавяне. Майкитѣ имъ благословиха царицата, която бѣ избѣгала, защото инакъ не биха видѣли своитѣ чеда. Ала тритѣ хиледи моми тайно благославяха

въ сърцето си Гаръ Хадада, синъ Азаельовъ, царь на Арамъ, — човѣка, който умѣе толкова силно да люби, че за любовь да небрегне всичко.

Чу за това и жената на царедвореца. Нѣкои моми ѝ разказаха случката. И когато видѣ царския конь, веднага го позна и разбра горчивата скръбь на царя. Разбра, колко силна е любовьта на Гаръ Хадада къмъ нея. Но тя му бѣ измѣнила и не можеше да се върне, защото се боеше отъ ножъ.

А коньтъ не даваше да се допратъ до него. Цѣла нощь цвилѣше, душеше въздуха и се силѣше да се откжсне отъ веригата, за която бѣ свързанъ. Жената на царедвореца идваше да го зоби и пои съ

вода; тя го милваше, но коньтъ я гледаше съ лошъ погиедъ и тръскаше глава, за да отблъсне ржката й.

Единъ день коньтъ скжса вжжето и побѣгна. Царедворецътъ го пресрещна и плѣсна съ бичъ по главата. Коньтъ се разлюти, извърна се и ритна стопанина си по челото. Раненият нададе викъ, килна се и падна. Притече се жена му и го намѣри грохналъ съ счупена глава. Той умрѣ.

Коньтъ изцвили, стисна съ зжби жената за дрехата, па я понесе.

На съмване стражитѣ видѣха предъ двореца жена, стъпкана отъ конски копита, а надалечъ се топѣха звуцитѣ на победно конско цвилене.

***

БЕЗСМЪРТНАТА Ищаръ, богиня на Любовьта и Блуда, еднажъ се оглеждаше въ водата на Тигъръ. Видѣ я Наргалъ, богъ на Смъртьта и Забравата.

— Защо си гола? попита я той. —

— Гола съмъ, защото съмъ хубава. А всѣка гиздость се срамува да носи дрехи,

— Ти съблазнявашъ — каза Нергалъ — сърцата на младитѣ съ голотата си и тѣ пожелаватъ жени.

— Защо да непожелаватъ? отвърна Ищаръ. — Хубостьта е родена за любовь и наслада. Грѣхъ ли е да се нахрани гладенъ и да се напои жеденъ? Моитѣ чарове плѣня-

ватъ сърцето и правятъ бе смъртенъ мига на бързата на слада: азъ дарявамъ на младитѣ по капка Вѣчность всѣки мигъ.

Тогава Нергалъ сложи желѣзната си коса край Тигъръ. сне си черния вѣнецъ отъ кукурякъ и доближи богинята.

— Азъ те искамъ! каза й богътъ на Смъртьта и Забравата, — Само моя не си била още: азъ те искамъ.

Но Ищаръ се изтръгна изъ прегръдкитѣ на мрачния любовникъ и каза отдалекъ:

— Не съмъ ли била твоя? Та чия съмъ била? Моитѣ вечери ж били всѣкога вечери на Смъртьта, а утринитѣ ми — утрини на Забрава. Питай влюбенитѣ — и тѣ ще ти изповѣдатъ. Ала ти саминъ незнаешъ

своя бракъ съ мене, защото вечеритѣ, прекарани въ мои прегръдки, изглеждатъ Безсмъртие, а утринитѣ на моя бракъ се струватъ незабравими. Нима и ти, Нергале, страдашъ отъ заблудата на вси влюбени? Ще почна да мисля, че дори тебе съмъ съблазнила.

— Неси! рече навжсено богътъ.—Но когато тѣ видѣхъ, азъ фърлихъ косата си и снехъ короната си, затова изгубихъ дарбата да убивамъ и забравямъ. Кажи ми, наистина, безсмъртна Ищаръ: защо всѣки, когото погледнешъ, фърля своя ножъ и снема своята корона?

Богинята на Любовьта и Блуда погледна мълчаливо Нергала, потопи въ бистритѣ талази пленителната си снага

и се разтопи въ водитѣ на Тигъръ като бѣлъ облакъ. А надъ гладкати повръхность на рѣката се показаха безброй водни мѣхури, които гледаха Нергала като очи на безчетъ мѫже и жени, намѣрили своята гибелъ въ измамния въртопъ на Ищаръ.

* * *

Той цѣлъ 'животъ търси бисери. Тѣлото му се покри съ водорасли, а по коситѣ му тежеха бѣли звездици соль. Въ свѣта той чуваше само бучене на дълбоки морета и въ душата на всѣки срѣщнатъ му се привиждаха потънали съкровища.

Той цѣлъ животъ търси бисери.

Но намѣри — сълзи.

. . . Другиятъ цѣлъ животъ дири злато и сребро. Тѣлото му почервенѣ като пръсть, а очитѣ му ослѣпѣха за живота. Въ ржцетѣ си той топѣше руда, за да изсмуче съ пламъкъ златната и сребърна течность отъ камъка. Въ погледа на всѣки човѣкъ той долавяше блѣсъкъ на заровени подземни богатсва.

Той цѣлъ животъ търси злато и сребро.

Но намѣри — пепель.

. . . Третиятъ цѣлъ животъ дири алмази. Тѣлото му се обгори отъ мълнии, кожата му потъмнѣ като вжгленъ, а пръститѣ му свикнаха да ловятъ звѣздитѣ, както се лови топка пѣсъчникъ. Въ помислитѣ на вси хора той виждаше измам-

ни лѫчи — като лъсъкъ на скѫпоценни камъни.

Той цѣлъ животъ търси алмази.

Но намѣри — измама.

— — — Единиятъ претърси морето и ненайде бисеръ. Другиятъ прекопа земята и ненайде злато, ни сребро. Третиятъ преброди небето и неоткри алмазъ.

Тогава и тримата се сбраха, за да дѣлятъ своя добивъ. Първиятъ изнесе сълзитѣ си, другиятъ—сивата си пепель, а третиятъ — измамата си.

— Ти си намѣрилъ бисеръ! рекоха му двамата.

— Не. Сълзи сѫ! отвърна той.—Азъ ненайдохъ ни зрънце бисеръ: азъ плакахъ цѣлъ животъ, но сълзитѣ ми нестанаха бисеръ.

— Дай ни тогава сълзитѣ си! рекоха му тѣ. — Тѣзи сълзи блѣскатъ като бисеръ и ние незнаемъ по-хубави бисери: дай ни своето съкровище!

И тѣ го взеха,

— Ти си намѣрилъ злато! рекоха двамати на другия.

— Не пепель е! отвърна той. — Азъ ненайдохъ ни жилка злато: азъ изгорихъ всичко, що имахъ, но пепельта нестана злато.

— Дай ни тогава пепельта си рекоха му тѣ. — Тази пепель блѣсти като злато и ние незнаемъ по-хубаво злато дай ни своето съкровище!

И тѣ го взеха.

— Ти си намѣрилъ алмази рекоха двамата на третия,

— Не. Измама е! отвърна той, — Азъ ненайдохъ ни пра-

шинка алмазъ: хората ми отнеха всичко, що имахъ, та ми дидоха взамѣна ей тази измама. Тѣ ме накараха да диря алмази въ небето и звезди — въ земята. Мълнитѣ ме разкѫсаха — и азъ се върнахъ, за да запазя сетньото, що ми остана: измамата. Но измамата ми нестана алмазъ.

— Дай ни тогава измамата си! рекоха му тѣ. — Твоята измама блѣсти като алмазъ и ние незнаемъ по-хубавъ алмазъ: дай ни своето съкровище!

И тѣ го взеха.

———И на залѣза на живота си тѣ видѣха, че чуждата измама е станала въ рѫцетѣ имъ алмазъ, чуждата пепель— злато, а чуждитѣ сълзи — бисеръ.

Когато той умрѣ, морето го нѣмо погледна и заплака по своитѣ бисери, като ги видѣ въ рѫцетѣ му.

Когато умрѣ другиятъ, земята скръбно го погледна и застена по своето злато, като го видѣ на рѫцетѣ му.

— Когато умрѣ третиятъ небето го тѫжно погледна и зарида по своитѣ алмази, които свѣтѣха въ рѫцетѣ му като звѣзди.

А тѣ тримата благословиха на смъртния си часъ измамата, пепельта и сълзитѣ, които душата имъ бѣ преобразила въ съкровища, дирени цѣлъ животъ.

* * *

СГРАДИ си Мѫдростьта домъ и нареди трапези — и призва хората на пиръ, Дой-

доха хората, но си отидоха гладни.

И неповториха.

Сгради си Грѣхътъ домъ и прострѣ скѫпи покрови върху трапезитѣ си и — прикани хората на пиръ.

Малцина дойдоха, защото знаеха, че на пиръ се гладува. Но дошлитѣ се наситиха и си отидоха доволни,

И скриха отъ другитѣ.

Сгради си Животътъ домъ и съ листа отъ бръшлянъ и бодикъ окичи своитѣ трапези. И прострѣ шатри отъ зеленина, и отгоре — небе съ многозвездна плащаница.

И протрѫби по цѣлъ свѣтъ, че дава пиръ — и привика Мѫдростьта, Грѣха и хората.

И дойдоха поканенитѣ на пиръ.

И ядоха.

И пиха.

И пѣха пѣсни.

И доволни останаха отъ пира на Живота —, че всички бѣха гладували у Мждростьта, а пируването у Грѣха бѣ тайна.

И на пира Грѣхътъ и Мждростьта се опознаха — и казватъ, че се оженили.

Но това е било отдавна. . .

А може и съвсемъ да не е било.

* * *

Тъй ми каза веднажъ старият мждрецъ:

„Въ миговетѣ на своята върховна почить — и въ днитѣ на своето горчиво презрѣние — мжжътъ е изказвалъ най-отровни хули за Жената. — А срещналъ ли си мжжь

— да нетърпне предъ Жената? ——“

А ето що му отговорихъ азъ:

„Азъ—почитамъ Жената, но Жената презира мене, защото презира всѣки мѫжъ! -- --“

И отвърна ми стариятъ мѫдрецъ:

„А ти, като почиташъ Жената, непрезирашъ ли себе си?

И замислихъ се азъ па рекохъ:

„Азъ — презирамъ Жената, но Жената почита мене, защото почита всѣки мѫжъ!— —“

И втори пѫть ми отвърна стариятъ мѫдрецъ:

„Добре! Но ти, като презирашъ Жената, непочиташъ ли твърде много себе си? И — щомъ почиташъ въ себе си мѫжа, незаслужавашъ ли да те

презира Жената, — както ти презирашъ Нея, защото почита мѫжа?“

И азъ се втори пѫть замислихъ, ала несмогнахъ да отвърна нищо.

* * *

Три нѣща знае мѫдриятъ, — три нѣща, създадени за добро, а правятъ зло: езикъ, ножъ и жена.

Не си играйте съ тѣхъ!

* * *

По далечнитѣ пѣсъчни хълмове легнаха широки модри сѣнки — като тъмни ливади, по които блѣскатъ свѣтулки надвечерь: — тъй легнаха дългитѣ сѣнки въ пустинята, — додето вижда око.

... Ти недойде тази вечерь въ моя шатъръ. А обеща ми да дойдешъ. Защо недойде ти? — —

По далечнитѣ пѣсъчни хълмове ще блѣсне утре широко море отъ свѣтлина — като ясно небе, по което се плъзга слънцето напладне: — тъй ще блѣсне бѣлата свѣтлина въ пустинята, — додето се смрачи.

... Ти ще дойдешъ утре заранъ въ моя шатъръ. Ала ти не ми обеща това. Защо не ми го обеща ти? — —

По далечнитѣ пѣсъчни хълмове се сгжстява топла безкрайна мрачина — като тъмно отчаяние, въ което се лута душата отъ люлка до смърть:— тъй се сгжстява бездънната мрачина въ пустинята, — до-

дето вижда око, додето се съвсемъ смрачи, додето човѣкъ умрѣ.

... Ти може да кедойдешъ вече въ моя шатъръ. Защото, когато влѣзешъ, мълчание ще ти зашъпне въ тъмнината. Защо ли ще дохождашъ ти?

Когато влѣзешъ, две неприклопени, страшни очи ще тѣ погледнатъ — : две очи на мрътвецъ. — моитѣ две очи! — — —

* * *

Прострѣ се нощь надъ земята, — дълга като змия и пъстра като опашка на паунъ. Нѣмаше жива душа по цѣлата земя — отъ Океана до Стълповетѣ на Слънцето,

И въ първото страшно мълчанне се свиваше отъ мѫка

земята — като змия, посипана съ пламтещи вжглища.

... И дойдоха Седемь Вожда — да дѣлятъ плячката на свѣта. И сѣнкитѣ имъ — грамадни, морави — се прострѣха върху небето и притиснаха звездитѣ въ нечовѣшка прегрждка.

. . . Кога удари първиятъ звънъ, излѣзе отъ мъртвото слънце Мжжъ — и лицето Му блѣщукаше като пурпурна угасваща звезда. На главата Му имаше кидаръ отъ златна тъкань съ шити лотуси и пламтещи езици. И стрели отровни, напоени съ кръвь на тигъръ и аспидъ, смѣсена съ жлъчка и медъ, висѣха въ кълчанъ отъ скжпа кость. Ржката Му бѣ подобна на лжкъ отъ мѣдь — и кракътъ Му — на мраморенъ стълпъ.

И застана Мъжътъ, та разви свитъкъ, изписанъ цѣлъ.

И приготви се да чете...

. . . Кога удари вториятъ звънъ, донесоха се вопли отнѣкжде — и викове, подобни на викъ на еленъ...

. . . Кога удари третиятъ звънъ . . . .

. . . .

. . . И само дребно хълмче обрасло съ трева, даваше да се разбере, че нѣкога е живѣлъ Човѣкъ ...

* * *

Жената каза:

„Азъ съмъ Алфата на творението!“

И роди първия човѣкъ,

Мжжътъ каза:

„Азъ съмъ Алфата на творението!“

И уби първия човѣкъ.

Любовьта каза:

„Азъ съмъ Алфата на творението!“

И сле тогава раждането съ смъртьта.

Нефащай лъвъ за опашката, ни крокодилъ — за зжбитѣ!

Никой си незнае гроба, ала горко на този, който умрѣ отъ лъвъ, крокодилъ —или жена·

Жената е, казватъ, първото Алефъ на творението, — че безъ нея свѣтътъ неможе.

Ала горко на този, който умрѣ отъ лъвъ, крокодилъ — или жена!

Душата на жената е гъвкава като бамбукъ — и игрива като фламинго.

Но думитѣ на нейното сърце сѫ измамно видение.

Никой си незнае гроба, ала горко на този, който умрѣ отъ лъвъ, крокодилъ — или жена!

****

Плътьта ми спи, отново примирена съ тишината на безмълвни нощи. Безкрайна е моята ледна нощь. Азъ оставихъ своята цѣвница предъ прага на гроба — и непознати моми внесоха бѣлата ми снага въ мрака на ледния пѣсъченъ камъкъ.

Още! Още! —

Надъ девствената ми снага, цѣлувана само отъ майка и сестри, лежатъ като кървави петна отъ луди пригръдки пръститѣ на онѣзи, що ме внесоха тукъ. Тѣ ме цѣлунаха иа

излизане и влажнитѣ следи отъ кипритѣ имъ устни топлятъ моята застиниала плъть.

Още! Още! —

Цѣлувайте, непознати моми, снагата ми, която не бѣ обречена предъ ничий олтаръ! Цѣлувайте бѣлото цвѣте, което росно повѣхна, за да занесе въ мрака на забравата само свѣнливия споменъ за вашитѣ пръсти и устни! Звезди грѣятъ надъ моя склепъ, може би, но азъ ги невиждамъ. Може би, край мене лжха мракъ или се топи слънце, но азъ го несещамъ.

Още! Още! —

Притиснете гръдь до снагата ми, намазана съ благовоненъ елей, вие, непознати моми! Прошъпнете на ухото ми думитѣ, които трѣбва да за-

помня! Дайте ми негата на онази цѣлувка, която кротко ще ме топли, додето стана прахъ! Кажете ми, що да отнеса отъ васъ въ тъмното царство, отдето неиде весть! Дайте ми топлика на сълзитѣ си — като огърлица на ноята гръдь — и шемета на скръбна милувка — като нежно свилено покривало!

Още! Още! —

Оплачете съ мене днитѣ на моята ранна разлѫка, кажете ми, що ме е чакало, ако доживѣехъ вашата връсть! Изпѣйте ми зрѣлитѣ пѣсни на своята любовна радость, изплачете въ горчиви стихове чемерната наслада на късна скръбь! Отронете надъ своята непозната сестра чернитѣ алмази на жалбата и страданието!

Още! Още! —

Тъменъ ли ще бжде деньтъ, кога го срещна, свѣтла ли ще бжде нощьта, кога се разлжча съ него? Каква тайна ще раздипли той на душата ми, — тайна, отъ която побиватъ човѣка тръпки и душата му се облива съ багренъ свѣнъ? Да жаля ли за радостьта, която сждбата ми неприсжди? Да оплаквамъ ли насладата, която участьта ми неотдѣли? Или е горчива тази радость, — или е отровна тази наслада, мои незнайни сестри?

Още! Още! —

Вашитѣ стжпки плуватъ въ каменното безмълвие на моята нощь. Вие дирите нечий склепъ; за да разлѣете елей по урната на желѣзния капакъ. Вие ме отминахте и за-

бравихте вече, както се забравя всичко мъртво. И ето — плътьта ми спи, отново примирена съ тишината на безмълвни нощи. Предъ прага на моя гробъ лежи въ прахъ цѣвницата ми.

Безкрайна е моята ледна нощь.

***

Земята бавно изгражда своя зеленъ дворецъ. Пролѣтьта морно диша и сънува. Ангели съ пѣсни носятъ шаркитѣ, съ които земята ще накичи снагата си. Небето е мокро. Облацитѣ се разкѫсватъ и падатъ въ дъждъ по сивата земя. Човѣкътъ чува пѣсень и се събужда. Той тръгва да обходи полетата, що му е подарила земята. Него-

вата стжпна е бавна. Сандалитѣ му потъватъ въ мократа пръсть.

Той спира тамъ дето се дѣли земя отъ море: тамъ. Предъ него се гнѣвно кѫдри морето, което поглъща и стапя съ диво недоволство ледоветѣ на потоцитѣ Брѣгътъ се залива съ жълта вода, вълнитѣ се бѣсно дръпватъ и по пѣсъка се гърчатъ като сухи пръсти сплетени морски растения. Нѣма кораби. По дългата далечна черта дето сѣкашъ свършва морето, игратъ пъстри змии. Човѣкътъ поглежда и се спира. Неговиятъ образъ дѣли земя отъ море.

Иде корабъ съ кървави платна. Чернокожи гребци размѣрно и плавно извиватъ тѣ-

лото си въ дълбокия ударъ на греблата. Въ дъното на кораба блѣстятъ купчини злато, червенъ коралъ, бисерни миди, седефъ и жълти морски звезди. Пъстри риби играятъ край кораба, А задъ него — чакъ до далечната ивица, дето сѣкашъ свършва морето — се гъне кѫдрава бѣла пѫтека, чиито край се не вижда. Отъ Вѣчностьта ли иде този корабъ?

Птици съ дълги остри крила пресичатъ соления въздухъ и чертаятъ надъ пѣсъка свѣтли криволицн. Човѣкътъ пристѫпя бавно и слага кракъ на стълбата, що дѣли корабъ отъ скала. Той стои между земя и море — неговиятъ образъ се възправя върху невидимата черта, що лѫчи близко отъ

далечно. Задъ него земята бърза да изгради своя зеленъ дворецъ, защото се бои да не останатъ неразорани полетата ѝ.

Човѣкътъ се възправя на кораба. Слънцето рисува по платната неговата синя сѣнка: образъ на господарь, който дограждa храма на мечтата си. Чернокожитѣ гребци се навеждатъ надъ греблата, бѣлокосиятъ кърмчия улавя лоста на голѣмото колело. Платната плющатъ и се издуватъ. Човѣкътъ стои до мачтата и съ погледъ лови бързитѣ движения на земята, която кичи своя зеленъ дворецъ.

Оттукъ начева неговата бисерна поема. Корабътъ сѣче сънливитѣ води, сепва вѣтроветѣ и разбужда заспалитѣ

водни чудовища. Пѣнлива грива кипи отсамъ и отвъдъ прѣслона, та бележи свѣтлата ивица на пролѣтна морска орань. Къдрави бѣли шивици се диплятъ по зелената водна ливада, високи талази се навеждатъ очудено надъ кипналата пропасть, като тежки житни снопове.

Земята е далеко: за кого дограждa тя толкова рано своя голѣмъ зеленъ дворецъ? Кой ще оре и сѣе нейнитѣ черни недра?

Корабътъ се губи тамъ, дето трепка далечната ивица, що дѣли море отъ небе. Тъй, както сутриньта Човѣкътъ сложи кракъ на корабната стълба, за да мине отъ земята въ морето, — надвечерь негли ще сложи той кракъ

върху синята стълба, що води отъ море — къмъ небе.

За кого гради земята свая зеленъ дворецъ? За кого везе морето своитѣ бѣли шивици?

Небето се смѣе надъ земя и море — и съ тържество разкрѣхва синитѣ двери, къмъ които води свѣтлата стълба на дѫгата: тамъ ще мине надвечерь Човѣкътъ — — —.

* * *

ЗЕМЯТА ме откърми. Морето ме облѣче и нагизди, а Небето всели въ душата ми своитѣ пѣсни. Кога умра, ще върна на Земята веригитѣ, въ които ме скова, ще дамъ на Морето накита на душата си, а на Небето ще пратя въ даръ безсмъртното, което откърмихъ: своята пѣсень

Азъ пѣхъ за Небето: Морето ми дари своята речь, а Земята — своитѣ образи. Но моитѣ пѣсни останаха посветени на Небето. Размѣрната речь на вълнитѣ свързваше волностьта на моитѣ замисли. а яснитѣ образи на гори, полета и пещери отнемаха тайнствената загадъчность на моитѣ блѣнове. Моята небесна пѣсень млъкна на устнитѣ ми.

Кога умра, ще изпѣя безгласно пѣсеньта си, защото ще върна на Морето китната речь и на Земята — пъстритѣ образи. И тоята пѣсень ще пръхне къмъ Небето, отдето е дошпа, за да оживи стройното ми тѣло и да направи моята замислена душа безсмъртна.

Но — никой неще ме чуе

* * *

Когато съдѣха онзи безделникъ, който проповѣдваше да обърнешъ и дѣсната си буза, понечатъ ли да те ударятъ по лѣвата, азъ чухъ отъ прозорчето на своя затворъ много гласовв викащи:

„Баръ Аба! Баръ Аба да се пусне! А Иешу баръ Иосефъ разпънете! — "

Баръ Аба бѣ моето име. Баща ми се казваше Аба. Азъ бѣхъ синъ на Аба. И Аба бѣ разбойникъ като мене. Той умрѣ на кръстъ.

„Баръ Аба!" викаха тѣ „Баръ Аба да се пусне!"

Малко чудно ми стана. Защо пъкъ мене? Онзи лениведъ, който цѣлъ день учеше хората на това—на онова, а самъ ядѣше чуждъ хлѣбъ, не

бѣ убилъ човѣкъ. Право си е, наистина, че да живѣешъ безъ работа е по-лошо дори отъ убийство, но той имъ непречеше.

„. . . а Иешу баръ Иосефъ разпънете! —“

Пуснаха ме. Кога да го разпъватъ, единъ му носѣше кръста. Умори се човѣкътъ и ме замоли да го отмѣня замалко. Небѣ далече: отъ уличката на хлѣбаритѣ до Галгалетъ имаше два фърлея мѣсто, но не ми бѣше работа. Ако увиснѣхъ на кръста азъ, той щѣше ли да ме отмѣни? Слабо ми се вѣрва.

Разпънаха негодника. И викъ неиздаде. Само по едно време извика нѣкого си Елиаху —да го снемѣлъ отъ кръста ... Трѣба да му е билъ нѣщо

като приятель. То се знае, че никакъвъ Елиаху се невести: лудъ ли е? Умрѣ си човѣкътъ и безъ него . . .

На другия день ме засърбѣ ржката. Па и бѣхъ прегладнѣлъ. Пусията край канаритѣ на Иерихо бѣ открита: нали тамъ ме фанаха! Дѣ да иде човѣкъ? А нещѣше ми се да ставамъ носачъ, па и не ми бѣше по години да уча занаятъ тепърва.

Край Свещения Градъ, въ политѣ на Елеонската Планина, имаше лѣтна кжща нѣкой си Елиазеръ, за когото разказваха, че Иешу го билъ възкръсилъ. Възкръсилъ ли? И тази добра? Та що невъзкръси себе си, ами възкръсцва другитѣ?

Този Елиазеръ бѣше богатъ. Отъ лихва ли живѣеше,

злато ли копаеше, незнамъ; но луди пари пилѣеше по учениците на разпнатия, та дори му завиждахъ: имотенъ бѣ проклетникътъ!

Фърлихъ му око. Имаше две сестри: Марта и Мириамъ; научихъ, че живѣятъ съ него; и една слугиня, живѣеше при тѣхъ, нѣкоя си Сара. Стара жена. Четирма, значи. Ножътъ трѣба да поработи повечко, па трѣба и да се пазя да неиздаде нѣкой викъ. Можехъ, разбира се, да взема помощници: бездѣлници — много, особно въ Иерушалаимъ. Дето живѣе Богъ, хората непрекарватъ деня въ работа. Но неискахъ да ме знае никой. И децата знаятъ, отщо е дебелъ вратътъ на вълка. Помагачи ми нетрѣбатъ . . ,

„Съ женитѣ ще свърша на-две-натри“, думахъ си — „но онзи лихварь ще ме поизмѫчи доста . . .“ — Силенъ изглеждаше, бѣсъ да го вземе! — много силенъ: гледахъ го, че дига саминъ цѣла возилница за маслини. Дѣ можехъ да се меря по сила съ него? Сигурно тая сила му е паднала отъ небето, следъ като го е възкръсилъ оня обѣсникъ! Хубаво нѣщо е възкресението. Камо да се намѣри нѣкой мене да възкръси! . . .

Следихъ го много дни наредъ: навжсенъ нѣкакъвъ, мраченъ, — ще се изеде съ очи. „Нешегува се този приятель!“ рекохъ си;—„мѫчно ще ти даде да му теглишъ ножа, старъ разбойниче! Я се позамисли малко!“

А пъкъ съ пари играеше. Провървѣваше се свѣтътъ у дома му да проси, а той — дава ли — дава! И мене даде веднажъ две жълтици, като го излъгахъ, че три дни несъмъ ялъ. На другия день ме видѣ и ме веднага позна. Имаше — нѣмаше месецъ, откакъ бѣ умрѣлъ онзи на кръста. Позна ме. Пита ме гладенъ ли съмъ. Казахъ му, че ми се яде малко нѣщо. Отведе ме у дома си.

Тогава си рекохъ: „Баръ Аба! Дръжъ се! Сега разгледай харно кѫщата, отде се влиза —излиза, кой де спи, заключватъ ли вратитѣ, високъ ли е отворътъ на покрива, иматъ ли кучета, пази ли нѣкой нощемъ двора . . . Отваряй си очитѣ на четире!" Всичко видѣхъ. Елиазеръ ме запита, какъ

ми е името. Нескрихъ: „Азъ съмъ Баръ Аба“, рекохъ „Онзи — когото пуснаха на юбилейния пасхаленъ день. Разбойникътъ“. И го изгледахъ. Помжчихъ се да изразя съ погледъ разкаяние. Престорихъ се на човѣкъ, заживѣлъ благочестиво. Но той незабеляза това. Нищо ми неотговори. Каза на слугинята Сара да ме нахрани, а после да ме пусне да си вървя.

„Довечера“ казахъ си, като ядехъ — „ще уредя тази работа. Силничъкъ е, наистина. Но де ще ги избирамъ! Па имамъ и ножъ! Както да е, ще се свърши криво-лѣво“. Отидохъ си. Щомъ се смрачи, пресѣкохъ Кидронъ при Гатаменската Градина и поехъ стръмната пжтека къмъ Бетама: мислѣхъ

да се спусна въ кѫщата изотзаде.

Тъмно бѣше като въ подземие. Въ кѫщата нѣмаше свѣтлина: дали сѫ вече заспали? Рано е. Дали пъкъ нѣма никой? Мълчанието и мракътъ наоколо ме уплашиха малко. Незнаехъ що да правя. Префърлихъ се презъ стената и леко се озовахъ безъ шумъ подъ прозорчето на Елиазеровата стая. Нечуваше се нищо· Надникнахъ крадешкомъ: тъмно, Кѫщата бѣ празна. Обиколихъ отвредъ. Вѫтре нѣмаше никой. Но тъкмо когато понечихъ да натисна вратата, за да влѣза, спре ме страненъ шумъ. Много хора сѣкашъ идѣха по каменливата пѫтека и натискаха пѫтнитѣ врата. Азъ се скрихъ задъ наровитѣ хра-

сте и се вслушахъ. Вратата се отвори. Въ двора влѣзе Елиазеръ, а следъ него вървѣше тълпа окѫсани хора — рибари, бездомници, прокудени писци, и бездѣлници. Той ги водѣше. Познахъ едного отъ тѣхъ: Шимонъ Киренеецъ, баща на Руфа; той бѣ сѫщиятъ, който носѣше кръста на онзи обѣсникъ, когото разпънаха на Галгалетъ.

Тия хора ми развалиха работата, бѣсъ да ги вземе! Не ми върви тази вечерь... Тѣ сѫ толкова много, петнадесеть-шестнадесеть души! Де ще се разправя съ толкова свѣтъ?... Много клетви замръзнаха на бърнитѣ ми тази вечерь...

Тѣ влѣзоха.

Въ кѫщата се незапали свѣтилникъ. Отвѫтре се чуха жен-

ски гласове: познахъ, че Мириамъ и Марта, сестритѣ Елиазерови, сѫ били вѫтре. Защо небѣхъ побързалъ? Досега щѣше да се свърши!

Свихъ се подъ прозорчето.

Гласоветѣ бѣха млъкнали. Мѫже и жени бѣха потънали въ мрака. Въ широката горница се невиждаше нищо. Азъ прилѣпихъ очи къмъ прозорчето: различаваха се само колѣничили образи на хора, а край стенитѣ се дигаха неясно храстове лаври и зокуми въ тежки каменни вази, Що правятъ тѣзи мълчаливи хора тамъ, въ тъмното? Кому се молятъ въ тоя часъ? Нима тази кѫща е синагога? Неразбрахъ нищо.

И въ този часъ на мракъ и мълчание азъ видѣхъ свѣтли

пламъци въ горницата: свѣтли бѣли пламъци заиграха надъ главитѣ на колѣничилитѣ мѫже и жени; вгледахъ се въ почуда: не, небѣха пламъци отъ свѣтилникъ, нито пламъци отъ факли, нито пъкъ пламъци отъ вощеница; ясно видѣхъ, че пламъцитѣ слѣзоха отгоре, сѣкашъ звездитѣ бѣха паднали отъ небето. И подобни бѣха тѣзи пламъцѝ на огненъ езикъ. И надъ главата на всѣкиго отъ сбранитѣ трептѣше по единъ пламъкъ. И тогава ме обзе страхъ голѣмъ. И паднахъ по очитѣ си наземи. А когато дигнахъ отново глава, видѣхъ, че вратата на кѫщата се отваря и хората излизатъ оттамъ. А предъ тѣхъ вървѣше Мѫжъ въ бѣли дрехи и носѣше на раменетѣ си

тежъкъ кръстъ. И лицето му бѣ подобно на оногова, когото видѣхъ, че разпъватъ. Отъ очитѣ му туртѣше голѣма свѣтлина, като лжчестъ водопадъ, а дрехитѣ му бѣха сѣкашъ изтъкани отъ звездно сребро или лунна паяжина. И надъ главитѣ на всички, що вървѣха следъ него, светѣше по единъ огненъ езикъ и озаряваше черни, глави, жълти или побѣлѣли коси и мургави, изпити лица. Между тѣхъ имаше и жени. Тѣ всички говорѣха на непознати езици, та азъ неразбирахъ нищо.

Когато минаха преддверието, азъ се скованхъ отъ уплаха, защото нѣмаше де да се скрия. И застанахъ като вкамененъ отъ това, що бѣхъ видѣлъ, отъ трепетъ предъ чу-

дото и отъ уплаха, че ще откриятъ голѣмия позоръ на моята замисъль. И въ онзи мигъ се цѣлъ разтреперихъ и проклѣхъ часа, когато пръвъ пѫть пожелахъ да живѣя съ убийство и грабежъ. И тѣзи окъсани хора, надъ чиито глави трептѣха свѣтлитѣ езици на Словото, ми се видѣха отеднажъ далечни за душата ми, както е далечно слънцето за мѫтната яма на разкаляна улица. Тѣ ми се видѣха недостѫпни, чисти и лѫчезарни.

Тѣ вървѣха унесено напредъ, сѣкашъ ослепѣли отъ свѣтлина. Но онзи, който вървѣше предъ тѣхъ, ме видѣ и спрѣ стѫпкитѣ си.

Той ме доближи и рече:

„Баръ Аба, клетъ мой брате, що бѣ намислилъ да правишъ?“

А азъ, разбойникътъ Баръ Аба, тогава паднахъ отново по очитѣ си и несмѣехъ да го погледна. Защото чухъ, че ми говори гласътъ на разпънатия.

Но той ми каза втори пѫть — и гласътъ му бѣ кротъкъ и звънливъ:

„Стани, брате мой, Баръ Аба! Сложи ножа въ ножницата си и го невади срещу никого! Ти бѣ тръгналъ да убивашъ, но азъ ти прощавамъ, защото ми отстѫпи своя кръстъ и своята Голгота. Ако небѣха разпнали мене, ти щѣше да висишъ на него, защото бѣ скованъ за тебе, Но азъ тн благодаря, брате мой, Баръ Аба, че ми отстѫпи горчивата наслада на най-голѣмото страдание! Стани — и иди си въ миръ!“

Тогава азъ цѣлунахъ боситѣ му нозе и видѣхъ по тѣхъ червенитѣ гвоздейни рани, цъфнали като рози.

. . . .

Когато посрѣдъ нощь влизахъ презъ Овчитѣ Двери въ Иерушалаимъ, много хора се извръщаха да ме гледатъ и всички ме посочваха съ пръстъ. Но азъ се боехъ да ги погледна, та вървѣхъ съ наведени очи,

Когато трѣбаше да прескоча широка ивица водв, запречила пѫтя, азъ се неволно огледахъ и разбрахъ почудата на онѣзи, които ме сочеха съ пръсгъ: надъ главата ми треперливо свѣтѣше бѣлъ огненъ езикъ.

* * *

ТРИМА бѣха тѣ. И една жена. Трима поведоха презнощь танеца на меча. И жената съ тѣхъ.

Първиятъ фърли меча и при завоя край черното изваяние протегна ржка да го улови. И жената следъ него. Но мечътъ се тежко впи въ гърдитѣ му, та човѣкътъ падна. И жената съ него.

„Ние сме само двама“ — рече вториятъ, па се засмѣ. И жената следъ него. Тѣ се уловиха изново, та поведоха около черния желѣзенъ образъ гибеленъ танецъ — танеца на меча. И жената съ тѣхъ.

Единиятъ виеше бѣсно хоро и ловко подмѣташе меча, а при всѣка сржчна фатка се

засмиваше. И жената следъ него. А другиятъ, моренъ и отпадналъ, едва ги следваше и въ душата си кълнѣше меча, който се още незабива въ гърдитѣ. И жената съ него.

Но ржката на единия трепна, жилата му се сгърчи и мечътъ се впи въ гърдитѣ му. И жената следъ него. А третиятъ видѣ кървавата цѣлувка на меча и впитата женска уста — и проклѣ мига, когато е пожелалъ да води опасния танецъ. И жената съ него.

„Ние останахме двама" — рече той: „азъ и ти", па полетѣ напредъ. И жената следъ него. Желѣзното изваяние на Любовьта се ясно смѣеше и чакаше смъртьта на мжжа. И жената съ него. „Уморихъ се"

— простена той. И жената следъ него.

Но треперливата ржка още веднажъ завъртѣ меча нагоре и въ морна премала се сгърчи. И жената съ нея. Той откъсна ржката си отъ чуждата ржка и отскочи напредъ. И жената следъ него. Но мечътъ изсвири надолу, просъска и разби главата на танцувачката: неговата радость умрѣ. И жената съ нея.

Завърши се на меча танецътъ. А той остана самъ. И съ него — никой.

* * *

СВѢТЛОЛИКИЯТЪ Набу, вѣщатель на боговетѣ, богъ на Мждростьта, Писмото и Сждбата, посети хората единъ день. Той запита Влюбения, честитъ

ли е. „Щѣхъ да бѫда честитъ" рече Влюбениятъ, „ако Любовьта небѣ толкова късо безумие и толкова дълга болка. Въ Любовьта има Вѣчность, но името на тази Вѣчность е Страдание".

После Набу запита Пророка, честитъ ли е. „Щѣхъ да бѫда честитъ", рече Пророкътъ, „ако Прокобата небѣ толкова дълго безумие и толкова къса наслада. Въ Прокобата пламти Вѣчность, но името на тази Вѣчность е Самотерзание".

Следъ това Набу запита Пѣвеца, честитъ ли е. „Азъ незнамъ, дали съмъ честитъ", отвърна Пѣвецъчъ: „моето щастие и моята бѣда сѫ едно и сѫщо. Нѣкои казватъ, че въ Пѣсеньта ми кипи Любовь, а

други — че блика Прокоба. Въ безумието на моя стихъ има и болка и наслада, защото Пѣсеньта пърли сърцето ми отъ страдание, кога се ражда, а когато я пѣя на хората, въ очитѣ имъ съзирамъ наслада. Не, азъ незнамъ, дали съмъ веститъ".

Тогава свѣтлоликиятъ Набу, вѣщатель на боговетѣ, богъ на Мѫдростьта, Писмото и Сѫдбата, рече на себе си: „Три лика на Вѣчностьта видѣха днесъ очитѣ ми: три Вѣчности. Но сѫщинска Вѣчность бѣ онази, която кара човѣка да страда, а човѣкъ несмѣе да я назове ни Страдание, ни Самотерзание. Влюбениятъ и Пророкътъ изгарятъ душата си за онова, по което чезнатъ. Но само Пѣве-

цътъ изгаря душата си — за другитѣ".

* * *

Къмъ тебе, о Земя, съмъ прикованъ съ разпалени вериги. Когато вечерь слънцето залѣзва, то ме вика въ златнитѣ прегръдки на алмазенъ заникъ. Но азъ — немога, майко. Къмъ тебе, о. Земя, съмъ прикованъ съ разпалени вериги.

Азъ често спомнямъ пѣсеньта посърнала на старитѣ наведени и бъбрещи върби. И дългата рѣка ми сочи, като сгърченъ показалецъ безкрайнитѣ полета на Нощьта. Но азъ съмъ прикованъ съ разпалени вериги къмъ тебе, о Земя.

И днесъ, префърлилъ на живота (още младъ) безвод-

нитѣ бърда, азъ още те обичамъ, стара и забравена Земя: че въ тебе виждамъ спомена за своята умрѣла майка. Къмъ тебе, о, Земя, съмъ прикованъ съ разпалени вириги.

Ти всѣка нощь цѣлуваше челото ми въ нощьта на купчина сѣно, кѫдѣто спѣхъ, отъ всички изоставенъ. А денемъ отъ прозореца на бедна селска хижа гледахъ азъ безкрайната и свѣтла ширъ: Земята. Че азъ съмъ прикованъ съ разпалени вериги къмъ тебе, о, Земя.

На старъ молитвеникъ въ посърналото злато ме зове днесъ свѣтлиятъ обѣтъ на небесата. Но ти ме стискашъ трепетно на черна грѫдъ и ме обайвашъ съ росенъ миризъ

на треви, цвѣтя и билки. Къмъ тебе, о, Земя, съмъ прикованъ съ разпалени вериги.

* * *

ПОТЪРСИХЪ я въ улицитѣ на града: тамъ потърсихъ Жената на сърцето си. Улицитѣ бѣха празни. Последнитѣ свѣтилници догаряха по прозорцитѣ. Остри сѣнки сѣчеха каменнитѣ стъгди. Въ мокритѣ следи отъ стжпкитѣ се оглеждаше мрачно небе. Стражитѣ надуваха своя рогъ. Храмътъ мълчеше.

Потърсихъ я въ полето между жътваркитѣ: тамъ потърсихъ Жената на сърцето си. Нивитѣ бѣха глухи. Самотни класове нѣмо се навеждаха надъ пожънати снопове. Сини сѣнки се диплѣха по не

равни хълмове и валози. Надъ заспали дървета се борѣха космати облаци. Жътваркитѣ пресипнало пѣеха. Прашниятъ пѫть мълчеше.

Потърсихъ я въ гората на пѣснитѣ: тамъ потърсихъ Жената на сърцето си. Дървесата бѣха нѣми. Сетнитѣ цвѣтя на лѣтото береха душа по рѫтлинитѣ. Глухи пропасти делѣха мрака отъ зелената свѣтлина. Нѣмаше птици. Тъмно стана. Бѣсенъ вихъръ разклати гранки и стъбла. Невидими птици пръпнаха като вихрушка. Небето почернѣ. На него блѣстѣше само една звезда.

* * *

Азъ остарѣхъ. Пребродихъ полуостровитѣ тъмни на всичкитѣ измамени надежди

А болната балада на сънното детинство неще се никога въ живота ми повтори. Азъ оста рѣхъ.

Единъ е моятъ свѣтълъ дѣлъ, о, Майко, о, Земя: завинаги да падна върху тебе, завинаги да те пригърна съ тръпнещи ржце. По златнитѣ свещени начъртания на твоя черенъ пергаментъ чета сега безкрайнитѣ елегии на Бога и Човѣка.

И ето моята разтуха: Земята като черното грамадно куче на моето детинство съ разплаканъ погледъ ближе ми ржцетѣ.

* * *

ВЕСЛАТА пѣеха въ своя плѣсъкъ: „Тлю — тлю — тлю!“

— Тлю — тлю — тлю! Ние сме ваши следи. Вие умирате. ние оставаме. Вашата пѣсень се разбива о тѣлото ии: ние сме бѣли канари, които носятъ смъртъ на вълнитѣ. Вие пленявате съ мѣнливитѣ преходни изваяния на пѣната и талаза. Ние убиваме съ жестокъ ударъ и пръскаме на капки творбата на морето.

Веслата плачеха въ своя плѣсъкъ: „Тланъ — тланъ — тланъ!“

— Тланъ — тланъ — тланъ! Вие сте наши очи. Вашитѣ погледи блѣсватъ и гаснатъ. Нашиятъ плачъ плакне въ пѣнливитѣ ви бездни своя тѫженъ образъ. Нашиятъ пѫть е незнаенъ: ние сме нозе, съ които куца по морето човѣшката мечта. Вашата пѣсень

кипи въ усмивката на плувеца. А нашитѣ стонове потъватъ въ тъмното дъно.

Веслата пѣеха въ своя плѣсъкъ: „Тлю — тлю — тлю!“

Веслата плачеха въ своя плѣсъкъ: „Тланъ — тланъ — тланъ!“

. . . О, кой ще ни каже, де води разбитиятъ друмъ на веслата?

КЪМЪ Колхида полетѣ корабътъ на смѣлцитѣ, дързнали да пожелаятъ Златно Руно. Тифисъ улови кормилото: Линкевсъ впи погледъ въ морето, за да следи подводнитѣ скали; Нелевсъ фана платната; Хераклесъ застана съ меча си на корабния носъ: Менотевсъ разкри въ прокоба пре-

междиитѣ на опасния пжть. Язонъ се възправи до мачтата, за да посочва пжтя.

Още единъ имаше: седми смѣлецъ, Орфей, свирачъ на лютня, Дигна се нощь надъ морето· Шестимата морни заспаха. „Арго“ спре срѣдъ стихналитѣ вълни. Седмиять удари лютнята и разсипа гласъ надъ мъртвитѣ цѣнливи гребени. Морето вдаде ухо — да чуе. А шестимата чуха въ просъница плисъкъ на кръвь, звънтежъ на мечове — и въ съня си видѣха голѣма черна ржка, която се протѣга въ полумрака, та откача отъ алмазното дърво Златното Руно.

Тѣ се доединъ сепнаха и станаха въ уплаха, а Язонъ дори извади мечъ и замахна къмъ черното небе. Старецътъ

Нелевсъ унесено мълвѣше: „Видѣхъ сънь, видѣхъ сънь!...“ Хераклесъ, богочовѣкътъ, прошепна: „Язонъ ще види щастие“. Линкевсъ рече: „Остри скали влачатъ кораба, сирени го мамятъ къмъ магнетни скали, „Арго“ ще потъне“. Тръпенъ сънь държеше още въ ржцетѣ си всички пробудени.

Пѣвецътъ спрѣ. Струнитѣ млъкнаха като отсѣчени въ плача на сетни звукове. Вълнитѣ плискаха тихо и ловѣха стоноветѣ на замрѣла песень. Шестимата впиха очи въ мрачното небе надъ себе си — и въ уплахата на погледа имъ плачеше молба.

Тогава тракиецътъ рече: „Лъжа е аргонавти! Пробудете се!“ И тѣ се сепнаха

Предъ очитѣ имъ блѣсна морето, надъ което алмазната звездна верига на Волопаса сочеше пѫтя къмъ честита Колхида.

* * *

НЕБУКАДНЕЦАРЪ, властитель на Бабелонъ, пристѫпи да прочете съ чукъ въ рѫка клинописьта на голѣмата плоча, изрѣзана по негова повеля-

„. . . Въ честь на Мири Дуга и Набу издигнахъ Бабелонъ и Борсипа — азъ. Небукаднецарь, синъ Набуполасаровъ, помазаникъ на Бели, любимецъ на Ану, довѣреникъ на Асура, жрецъ на Самаша. Дванадесеть кървави войни завършихъ. Разсипахъ съ огънь Арура, Етина, Либи и Лангу.

Съ мечъ изтребихъ враговетѣ си: ниединъ се неизбави. Съ кръвьта имъ нашарихъ планинитѣ, както пастиръ багри руното на овцитѣ си. Въ даръ на Асура предложихъ колесницитѣ, чашитѣ, женитѣ, алмазитѣ и мечоветѣ имъ. Кой е по-силенъ отъ мене, чието чело е накитено съ алмази? Кой е по-властенъ отъ мене, чиято ржка е крепка като корундъ? Кой е по-мощенъ отъ мене, чието име блѣсти като топазъ — ?"

И доволната ржка на царя удари съ чукъ плочата.

Но ударътъ бѣ силенъ, та отъ камъка се отломи кжсъ отъ сетния редъ на клинописьта.

И тамъ се четеше... азъ. —

... Каменниятъ кжсъ бѣ доста голѣмъ, за да покрие царски саркофагъ.

* * *

Ничия въздишка не е запетнила още моитѣ пѣсни. Защото несъмъ още почналъ да пѣя. Несъмъ още запѣлъ, чия вощеница ще угасне надъ мене и чии пръсти ще склопятъ очитѣ ми.

Вечерьта притихва и чака моята пѣсень. Гръмнитѣ удари на бурята спиратъ и ожилятъ трепета на моя гласъ. Тежкиятъ ропотъ на живота заглъхва и ми дава редъ да запѣя. Но моитѣ уста мълчатъ.

Защото се боя, че нечия въздишка ще запетни пѣсеньта ми.

* * *

Три нѣща донесе Жената въ свѣта — три нѣща, които мѫжътъ неби смогналъ създаде.

Три нѣща —: танцъ, пригрѫдка и слѣпоте.

А четвъртото—:. . . страхъ ме е да му кажа името!— —

* * *

Много съблазнители ни показваха книгитѣ на възтока.

Много повече — страницитѣ на живота.

И единъ властелинъ има, който е силенъ надъ вси съблазнители: сърцето:

Но — има съблазнитель предъ когото дори сърцето е безсилно: — сърцето.

Пази се, сърце, отъ този съблазнитель!

* * *

Ако запита ржката нѣщо, скалата ще ѝ отговори.

Ако запита окото нѣщо, небето ще му отговори.

Ала, запита ли сърцето нѣщо, — никой не може му отвърна!

Нѣма истина за сърцето:— между сърцето и свѣта нѣма мостъ.

* * *

Погледътъ гасне, кога извѣхнатъ листата.

И — за младостьта непита никой.

Познавамъ старецъ.

Той бѣ силенъ въ живота и знаеше хората. Мълни бѣха минали надъ главата му

и задъ гърба му се бѣха чупили клони.

И умрѣ старецътъ.

А не остави книга, ни каза нѣкому думи́тѣ на своя опитъ. Той умрѣ мждъръ, но свѣтътъ неомждрѣ следъ него.

А животътъ на стареца стана притча — и надъ гроба му въздигнаха камъкъ съ думи нѣкакви.

Животътъ задъ гроба бѣ сталъ другъ, но думитѣ на камъка стоеха.

И несмѣеше никой да ги промѣни.

Защото умрѣлиятъ бѣ мждъръ.

. . . И спомнихъ си думитѣ на пѣвеца отъ изтокъ:

„П о г л е д ъ т ъ г а с н е, к о г а т о и з в е х н а т ъ листатъ".

А притчата за умрѣлия мж

дрецъ растѣше, — както расте животътъ.

И тя се разнесе навредъ.

Не сте ли я чули?

* * *

ИМАШЕ на Изтокъ жена. Името ѝ — Семирамисъ. Царица бѣше.

И съгради седемь храма на Ашаротъ и Мени. Днитѣ ѝ бѣха пѣсень, а нощитѣ — любовь:

И висещи градини въздигна — за да пирува съ мѫже. И слънцето възвѣстяваше позора ѝ, а звездитѣ — прегрѣшението ѝ.

Позоренъ бѣ животътъ ѝ.

Кадѣше предъ своитѣ поклонници мускусъ, — че мускусътъ навѣва любовно безумство — и на мѫжетѣ подна-

сяше сива амбра, — защото буди страсть.

И поеше ги съ вино отъ мандрагори, смѣсено съ ховения, — за да ги зашемети.

И падаха безсилни предъ нея — и гърчеха се въ страшни тръпки — и ровѣха съ пръсти пѣсъка...

А презнощь изсмукваше дошлитѣ презденя съ нечовѣшка страсть. И призори фърляха труповетѣ въ Ефратъ.

А похотьта ѝ бѣ океанъ — и никой иеможеше да я задоволи.

...Познавахъ младежъ отъ Дамаскъ. Той бѣ майсторъ на бронзъ. Познаваше измамнитѣ чарове на Семирамисъ — и дълго пламтѣ сърцето му отъ язвата на погледа ѝ. Но въ примкитѣ ѝ невлѣзе, — че

познаваше женитѣ и знайни му бѣха пѫтекитѣ на всѣка похоть.

Години минаха и видѣхъ го въ Дамаскъ старецъ.

Отъ бронзъ изливаше образъ на царицата — седнала обнажена, съ кадило отъ чампакъ въ рѫка.

И попитахъ го:

„Обичашъ ли я още — ?"

А той каза:

„Необичамъ царицата. И раната на сърцето ми е зарасла отдавна — —. Но — — знаешъ ли? — Веднажъ, въ ловитба на тигри, стрѣла ме ожили въ рѫката. И силно ме заболѣ. Зарасте раната — и сега дори мѣстото ѝ незная... Но болката, когато ме жилна стрелата — — —; за тази бол-

ка заслужава да се живѣе и да се лѣе бронзъ! — — —“

. ˙ .

Седемь смъртни грѣха ни назваха мѫдреците — седемь пѫтя на човѣшкото безпѫтство.

А осми грѣхъ има, — по-страшенъ отъ седемтѣ. Осми грѣхъ: мисъльта.

Той носи разрушение отъ коренъ.

— — И всѣка книга е надгробенъ камъкъ на нѣщо, станало въ сърцето.

Имаше въ Египетъ човѣкъ, който съ тънка рѫка изваяя образа на Слънцето. Изваянието остана, но — изгасна самото слънце... И затова доднесь е толкова тъмно...

Седемь смъртни грѣха.

А осми грѣхъ има, — по-страшенъ отъ седемтѣ. Осми грѣхъ: мисъльта.

— — И всѣка книга е обелискъ на нѣщо, погребано въ сърцето...

* * *

ОБЪРНА погледъ пѣвецътъ къмъ Планината — и рече ѝ съ кротка молба:

„Дай ми, Планино, дай ми своята душа! Твоята душа е тиха — и пъстроцвѣтна — и пълна съ небе! Мене ми трѣба душа на Планина, — за да изпѣя на свѣта своитѣ кротки пѣсни, дето дреме кѫтчето, по което блѣнува всѣки! — — Дай ми, Планино, — дай ми своята душа! —“

И Планината даде на пѣвеца своята душа.

А пѣвецътъ запѣ на свѣта своитѣ пѣсни, — пъстри като палави пеперуди, — тихи като шепотъ на горски цвѣтя, — замислени като ромолъ на бистъръ потокъ, — ведри като планинско небе.

И хората ги чуха. И обикнаха ги.

Ала пѣвецътъ рече на себе си:

„Незнамъ, наистина, защо обичатъ хората моитѣ пѣсни! — Въ тѣхъ нѣма буря. А хубава е само пѣсеньта, въ която цъфти буря — и реве бѣсенъ приливъ. А моята душа е кротка, защото е душа на Планина. Азъ нѣмамъ своя душа . . ."

И замисли се пѣвецътъ.

. . . И обърна погледъ къмъ

Морето — и рече му съ плаха молба:

„Дай ми, Море, — дай ми своята душа! Твоята душа е бурна — и пѣнлива — и пълна съ багри съкровища! Мене ми трѣба душа на Море, — за да изпѣя на свѣта своитѣ бурни пѣсни, дето грѣе островътъ, по който блѣнува всѣки! — — Дай ми, Море, — дай ми своята душа! —“

И Морето даде на пѣвеца своята душа.

А пѣвецътъ запѣ на свѣта своитѣ пѣсни, — горди като бѣлъ гребенъ на бурна вълна, — гнѣвни като пръскане на пъстри капки, — студени като зелена морска глѫбина, — свѣтли като алмаза на широкъ морски просторъ.

И хората ги чуха. И обикнаха ги.

Ала втори пжть рече пѣвецътъ на себе си:

„Незнамъ, наистина, защо обичатъ хората моитѣ пѣсни! — Въ тѣхъ нѣма тайна. А хубава е само пѣсеньта, въ която шъпне тайна — и говори съкровенъ копнежъ. А моята душа е бурна, защото е душа на Море. Азъ нѣмамъ своя душа...“

И втори пжть се замисли пѣвецътъ.

...И обърна погледъ къмъ Жената — и рече ѝ съ тиха молба:

„Дай ми — о, Жено, — дай ми своята душа! Твоята душа е таинствена — и страстна — и пълна съ копнежъ! Мене ми трѣба душа на Жена, — за

да изпѣя на свѣта своитѣ съкровени пѣсни, дето пърха усмивката, по която блѣнува всѣки! — — Дай ми — о, Жено, — дай ми своята душа! —"

Но Жената погледна съ горесть пѣвеца — и на очитѣ ѝ бликнаха сълзи...

Защото нѣмаше що да му даде.

* * *

Като ходѣхъ по стъгдитѣ на Птолемаисъ, жена срещнахъ предъ храма на Сезаписа.

Тя продаваше миризми.

Въ малки чаши отъ алабастъръ, кость, карбункулъ и кимофанъ тя носѣше касия, смирна, кинамонъ, шафранъ, кориандъръ, нардъ, мирсина и кимионъ.

И въ сандъчета отъ злато и скжпа кость имаше амбра, мускусъ, чампакъ, ховения, ладанъ, бензой и хортензия.

Тя ме видѣ — и спрѣ до мене.

„Какво е това?“

Бѣхъ взелъ сандъче отъ сирски лазулинъ съ нѣщо зелено.

„Истина ти казвамъ, незная. Непознато ми е, па и никой го нетърси. Защото недава ни сънь, ни страсть, ни веселба, ни забрава. Негони тжга, неражда зли сънища, нито зашеметява. Незнамъ, що е. Но скжпо струва“.

Азъ го взехъ.

Неговата миризма бѣ чудна.

И, като почнахъ да се наслаждавамъ отъ миризмата му, открихъ въ него дивно свой-

ство: — то показваше живота такъвъ, какъвто е.

Научихъ му отпосле името.

Страдание се казвало то.

* * *

Седемь знаемъ ние, — седемь, които се неутоляватъ.

А осмото никога неще каже: стига.

Седемь знаемъ: — жадь за знание, гладъ за злато, уста на смърть, езикъ на клеветникъ, ржце на жрецъ, мечъ на царь, сърце на творецъ.

А осмото:—похоть на жена.

Седемь знаемъ ние, — седемь, които се неутоляватъ.

А осмото никога неще каже: доста!

* * *

Запита Небето пѣвеца:
Ти пѣешъ за мене и за своята обичь къмъ мене. Що обичашъ, наистина, въ мене?

А пѣвецътъ отвърна:

— Незная, о, Небе! Може би, азъ обичамъ въ тебе снагата, ала ти нѣмашъ снага!...

А Небето скръбно каза:

— Не, азъ имамъ снага. Земята е моя снага... Но ти не ме обичашъ: лъжа сѫ твоитѣ пѣсни — и суетна въздишка сѫ твоитѣ стихове...

И отговори тогава пѣвецътъ:

— Наистина, о, Небе! Азъ обичамъ Земята, защото Земята е твоя снага! Нея възлюбихъ азъ!

...Запита Земята пѣвеца:

— Ти пѣешъ за мене и за своята обичь къмъ мене. Що обичашъ, наистина, въ мене?

А пѣвецътъ отвърна:

— Незная, о, Земьо! Може би, азъ обичамъ въ тебе душата, ала ти нѣмашъ душа!...

А Земята тѫжно каза:

— Не, азъ имамъ душа: Небето е моя душа... Но ти не ме обичашъ: измама сѫ твоитѣ пѣсни — и лъжовни ридания сѫ твоитѣ стихове...

И отговори тогава пѣвецътъ:

— Наистина, о, Земьо! Азъ обичамъ Небето, защото Небето е твоя душа! Него възлюбихъ азъ!

...Запита най-сетне Жената пѣвеца:

— Ти пѣешъ за мене и за своята обичь къмъ мене. Ти

ридаешъ за мене и за своята мжка по мене. Ти копнѣешъ по мене и по всичко мое. Що обичашъ, наистина, въ мене?

А пѣвецътъ отвърна:

— Азъ обичамъ въ тебе Нощьта, защото тогава Небе и Земя се сливатъ ведно! — —

* * *

ПРИБРА си слънцето лжчитѣ — и модри сѣнки плъзнаха по пѣсъка на пустинята. Сѣнки, — дълги като опашка на фазанъ — и тъмни като скръбь.

Халелуйа!

И приклопихъ очи — и тжгата на свѣта мина предъ моя погледъ. И преплетоха се въ погледа ми тъмни отпаднали погледи на мжже и жени.

И разтворени уста на пѣвецъ, кога вика: „—Селà!"

Халелуйа!

И скждностьта на всѣко човѣшко битие прозрѣхъ — и видѣхъ жалки дрипи, съ които животътъ кичи човѣшкото сърце. И — много сълзи, преглътнати въ горчевина, — като камъкъ на гърлото.

И — много плачъ, насила сдържанъ.

Халелуйа!

Прибра си слънцето лжчитѣ — и модри сѣнки паднаха отъ сфинкситѣ върху тѣлото на пустинята. Сѣнки, — дълги като опашка на райска птица — и мрачни като въздишка.

* * *

НАЙ-ЛОШО е победата.
Най-тъмно е сърцето.
Най-скръбно е — да гледашъ глухъ свирачъ.

* * *

ТРИ нѣща сж мжчни за разбиране, а четвъртото непроумѣвамъ.

Три нѣща: — защо недаватъ на жена да гледа джаарисъ, — защо царската змия носи въ устата си рубинъ, — защо индийскиятъ ахатъ дава красноречие.

Три нѣща сж мжчни за раз биране.

. . . А четвъртото непроумѣвамъ: пжтищата на жената въ младини.

* * *

ЕДНА загадка отъ Изтокъ: Седемь дъщери имаше Змията.

Първата спи вцепененъ сънь — и невижда нищо.

Втората спи дълбоко — и вижда пъстри мъгли предъ себе си.

Третята вижда сънища и далечни картини.

Четвъртата е будна — и вижда край себе си всичко създадено.

Петата вижда душитѣ.

Шестата вижда боговетѣ.

Седмата вижда—Слънцето.

Седемь дъщери имаше Змията.

* * *

ПОЗНАВАХЪ царь. Той имаше жена.

И жена му приемаше вечерь, тайно отъ царя, единъ любовникъ. И тя му принадлежеше цѣла нощь.

Научи това царьтъ — и не ѝ каза дума. Само една вечерь ѝ даде питие отъ тигрова жлъчка, медъ, огненъ храстъ и мандрагори.

И въ сластни тръпки умрѣ жената.

А царьтъ намаза устнитѣ ѝ съ персийска отрова, за да умре любовникътъ ѝ, щомъ я цѣлуне нараздѣла.

Още го нѣма него.

Ала, дойде ли, цѣлувката ще го убие.

— Цѣлувката на мъртвата жена.

* * *

ПРИТЧА ви казвамъ:
Баща и синъ играеха на зарове.

Бащата заложи своята робиня, която синътъ страстно любѣше.

А синътъ заложи — душата си.

И — бащата надви.

* * *

МѪДРИЯТЪ Ухама казваше на сина си:

„Осемдесеть годинъ живѣхъ, сине на моята плъть, крѣхка рожбо на моето желание! Осемдесеть годинъ, — а само осемь нѣща ме научиха дългитѣ друмове на младина, мѫжество и старость.

„Едно чуй: — кога тръгнешъ презморе, невземай съ-

кровище съ себе си, — дори ако твоето съкровище е само една жена! Ще се разкждри морето, — ще залитне корабътъ — и жената ще се впие въ твоята шия, за да я спасишъ. Можешъ ли я спаси, кога ти е сковала ржцетѣ? А нѣма жена, готова да умре за тебе, — дори съ тебе!

„Друго чуй: — кога четешъ свещенитѣ редове на ведитѣ, вниквай въ упанишадитѣ на живота, — дори ако ти се вижда истина мълвата на мрътвата буква! Знай: отшелници сж писали тѣзи книги: а отшелникъ знае само половината на живота, — той знае небето. Ала тъмната бездна незнае: помни това! Затова въ голѣмитѣ пѣсни на ведитѣ за жената се казва малко, а за душата ѝ — нищо!

„Третьо чуй: — кога се сживѣешъ съ жена, научи я да се покорява на твоя погледъ — и на ножа ти! Недавай да търси по-властенъ погледъ отъ твоя — и по-бързъ ножъ отъ ножа на твоето бедро! И, ако се дори сепне въ нея хубавиятъ звѣръ, който нетърпи вериги, — та полети къмъ чужди шатъръ — да дири робъ — и да го зове свой мѫжъ, небой се! Небой се, сине мой: тя сама ще дойде — да я разпорешъ съ своя ножъ!

„Четвърто чуй: — обещае ли ти жената звезди, луна и слънце, запази за нея само малъкъ свѣтилникъ! Защото ти цѣлъ животъ ще живѣешъ натъмно подъ нейнитѣ звезди, луна и слънце, — ала поне нея недей оставя въ мрачи-

ната, защото незнае, що обещава!

„Петьо чуй: — ако ти е скжпа жената, сине мой, — и ако ценишъ обичьта си къмъ нея, — давай ú по малко тайна всѣки день! Неможе никоя жена безъ малко тайна, защото твърде много обича всѣка жена тъмнината — и скритото — и онова, за което се неговори.

„Шесто чуй: искашъ ли сине мой, жената да те разбере, кой си, — не ѝ говори за себе си нищо! Тя ще кърти всѣки день по малко отъ скалата, въ която е затворена душата ти, — и най-подире ще те отбули цѣлъ. И така ще ѝ бждешъ скжпъ, защото тя нескжпи тебе, а своитѣ разкървавени пръсти — и усилието на ноктитѣ си.

„Седмо чуй: — жената обича въ тебе пъстрата багреница, славата на името ти, огъня на погледа ти, златния звънъ на твоята речь, или спомена за нѣкой другъ, живѣлъ преди тебе. Невѣрвай, сине мой, кога ти мълви, че обича душата ти, — защото лъжа пълзи отъ устата ѝ тогава! Слѣпецъ неможе да види слънце...

„Осмо чуй: — по-лесно е да срутишъ кула отъ гранитъ, отколкото упорство на жена. Ала по-лесно е да счупишъ воля на жена, отколкото клонче отъ папирусъ.

„Не се чуди, сине мой, че само за жената ти говорихъ Азъ искахъ да ти кажа всичко що знамъ; другото, що не ти казахъ, е лъжа — — —".

Тъй мълвѣше мждриятъ Ухама на сина си. И виждаше синъ му, че мждро говори бащата. Та неговото мълчание убеди мждрия Ухама.

Ала очитѣ на младежа пилѣеха погледи нѣкжде далекъ — и тъй мълвѣха тѣзи очи:

„Чужда е на моитѣ осемнадесеть годинъ вашата осемдесетгодишна мждрость, — както на вашитѣ осемдесеть годинъ е чуждъ моятъ осемнадесетгодишенъ пламъкъ!... Та кой ще ми отговори: — мждростьта ли има право, или — пламъкътъ? — — —".

Мждриятъ Ухама разбра това, поклати глава — и влѣзе въ шатъра си.

* * *

Знаятъ чернитѣ маги мазь, която се прави отъ цикория, огнецвѣтникъ, мандрагори, семе отъ макъ и тлъстина отъ заклано дете.

Кога се намажатъ седемь скрити мѣста на тѣлото съ нея и се произнесатъ четиретѣ заклевания на Ашаротъ, душата се лѫчи отъ тѣлото.

Жена е открила тази мазь...

Живѣе и сега Жената: — въ много образи, подъ всѣки покривъ, надъ всѣко сърце. Магъ прилива въ изтънченитѣ ѝ жили кръвъ на здрави мѫже — и тѣ умиратъ.

А Жената живѣе — — —.

Надъ всѣко огнище се носи шъпотътъ ѝ. И въ сърцето на всѣки мѫжъ тя внася чаръ на дяволска пѣсеиь — и отро-

венъ дъхъ на индийска хортензия. А нощемъ сѣе тежки сънища и зли видения.

И въ подземия на черни храмове сплита снáга съ мжжки и женски бѣсове. И въ сластно безумие се гърчи — и крѣска прехрипнало:

„Шабахé! Шабахé! — —“

. . . А после бѣсната похоть се смѣсва съ жадь за кръвь — и тя кжса месо, тъпче охкащи трупове, изяда съ кървави зжби жъртвитѣ си!

И дива власть се разпалва въ болки на трескавъ главовъртежъ. А послѣ — страшни образи на болно нечовѣшко ситие.

. . . Живѣе и сега: магъ прилива въ изтънченитѣ й жили кръвь на здрави мла-

дежи — и чете тъмни заклевания.

— За да живѣе Жената.

И тя сѣе кървави макове, — дъхътъ ѝ е дъхъ на мускусъ, а цѣлувката ѝ зашеметява като зърна отъ татулъ.

И — минава по рози.

И — лѣе кръвь.

Отравя тихо, незабелязано: съ шлемъ, съ факелъ, съ вѣтрило отъ диаманти, съ огърлица отъ ховения и бисеръ.

А мѫжътъ умира въ страстни тръпки — и шъпне въ обожаване името ѝ.

. . . Живѣе и сега.

Магъ прелива въ изтънченитѣ ѝ жили кръвь на здрави юноши.

И тѣ умиратъ, а тя живѣе.

Защото безъ нея вселенната неможе.

* * *

НѢКОГА, въ другъ свѣтъ днитѣ на щастието ми бѣха толкова дълги, колкото сж сега вечеритѣ на моята злочестина. Синьо слънце грѣеше тамъ. А сутринь зората идваше при мене като бѣлоснажна девойка, та ме китѣше съ цвѣтя отъ крехки сребърни звезди.

— Нѣкога, въ другъ свѣтъ.

— Нѣкога, въ другъ свѣтъ, моитѣ пѣсни се стелѣха надъ гори и ливади, та никнѣха призори въ алмазни цвѣтя и въ тежки вѣнчета отъ корундъ. И тогава птицитѣ спираха соитѣ пѣсни, надъ земята падаха едри златни пера, а утриньта замираше въ свѣтли талазни звукове. —

— Нѣкога въ другъ свѣтъ.

Нѣкога, въ другъ свѣтъ, съ мене говорѣше Богъ на пѣсеньта на раковината, билката и звездата. Когато се родихъ, езикътъ ми занѣмѣ и душата ми слѣзе на земята глуха. Мой празникъ е споменътъ за онова, което бѣ златенъ день и модра нощь нѣкога въ другъ свѣтъ —

— нѣкога, въ другъ свѣтъ.

* * *

Вървя по улицата и се боя, че прахътъ ще запетни бѣлата ми дреха. Богъ иска да бѫде дрехата ми чиста.

Говоря съ хората и се боя, че думитѣ имъ ще очернятъ бѣлата ми душа. Богъ иска да бѫде душата ми чиста.

Живѣя въ градината на своитѣ сънища и се боя, че пжтекитѣ ще останатъ бѣли и чисти. Богъ иска кръвь по моитѣ пжтеки и страдание въ градината на моя сънь.

* * *

Ти ми повеляшъ да пѣя. Въ моитѣ пѣсни кръвьта става бистро море отъ свѣтлина, плачътъ звъни като ликуващъ псаломъ, а мжката трепти като златна радость.

Ти говоришъ въ пѣснитѣ ми безсмъртнитѣ слова на вѣчна замисъль и съ крила покосвашъ душата ми. Моята пѣсень тогаа отразява Твоя ликъ.

Моятъ тъменъ грѣхъ кжпе кървави ржце отъ талазната свѣтлина на словото Ти — и

дрехата ми стана отново бѣла и блѣскава.

Въ моитѣ иѣсни Ти пръскашъ злато отъ своята Вѣчность.

* * *

ТВОЯТЪ шъпотъ се плъзга по членоветѣ ми: Ти ме будишъ съ топлата кръвь на своя изгрѣвъ и съ лъчезарната пѣсень на своя день.

Пролѣтьта звъни въ душата ми съ въздишкитѣ на болнитѣ вѣнчета и съ ромона на бистритѣ капки: Ти ме будишъ съ пѣсеньта на златни пчели.

* * *

ЗВЪНЪТЪ на Твоитѣ накити прѣкжсва лепета на моята пѣсень: снеми огър-

лицата, короната и гривнитѣ си!

Азъ искамъ душата Ти да стане чиста и празна като златенъ рогъ, за да влѣя въ глжбината й благовонния елей на пѣсеньта си.

* * *

Мълнии раздиратъ черното небе като огнени пръсти. Нощьта снема своя шлемъ и прибира одеждата си. По нейнитѣ следи се сипятъ свѣтли копия. Черенъ дъждъ вали — като гнѣвни удари посрѣднощь по нѣкоя желѣзна врата.

Ти нѣма да се укриешъ.

Ела: азъ ще разтворя сърцето си широко, за да приема въ чертозитѣ на своята пѣсень твоята самотна скръбь-

* * *

Горко ми! Моята лодка потъва. Отъ другия брѣгъ стигатъ до мене звукове на пѣсень и звънливи пръски смѣхъ. Горко ми! Моята лодка потъва.

Жълтитѣ води въртятъ предъ мене разкжсани вѣнци, паднали отъ нечии глави. Въздухътъ трепери, стиснатъ отъ бѣсенъ вихъръ. Отвждниятъ брѣгъ се не вижда.

Горко ми! Моята лодка потъва. Кой пѣе отвъдъ, въ мрака, задъ жълтитѣ глинени брѣгове? Лъжовни пламъци ме викатъ натамъ — и азъ греба въ жълтия потокъ на Измамата. Горко ми! Моята лодка потъва.

* * *

НЕОТМИНАВАЙ вратата ми! Азъ Те чакамъ въ мълчание цѣлъ животъ. Твоятъ говоръ бѣ моя пѣсень. Твоето безмълвие бѣ мой сънь. Движението на ржката Ти будѣше въ мене призраци. Но ти ме винаги отминавашъ и вратата ми се всуе отваря, щомъ Те видя. Неотминавай вратата ми!

Ненавеждай погледа си! Стжпкитѣ ми кънтятъ следъ Тебе като въздишки на стари жени, що се връщатъ отъ погребение. Щомъ гората свърши пѣсеньта си, азъ отварямъ врата и Те чакамъ. Трапезата е сложена, свѣтилници лѣятъ алмазна свѣтлина. Азъ Те чакамъ. Ненавеждай погледа си!

* * *

Азъ дойдохъ, но Ти потрепера, сѣкашъ бѣ влѣзалъ въ кѫщата Ти злодѣецъ. Чемеренъ сънь се диплѣше въ погледа Ти. Въ мълчанието Ти шепнѣше люта клетва.

Дойдохъ въ притихнала срѣднощь и сложихъ лютнята си при нозетѣ ти. По моето покривало блестѣше роса. Въ очитѣ ми имаше мракъ. Ти непрекѫсна своя блѣнъ.

Мълчанието Ти потрепери, сѣкашъ въ Твоята хижа влѣзе Смъртьта.

* * *

Кетасъ бѣше първиятъ, който ме пригърна; подъ златни сѣнки, на коприна мина моята първа женска нощь. . . Предъ царска завеса ме напусна моето моминство.

Азъ притискамъ съ обичь до грждьта си неговия саванъ и цѣлувамъ пепельта на неговата царска пѣсень. Кетасъ умрѣ, както умира неженъ вѣтрецъ, разплѣлъ по цвѣтята своитѣ въздишки.

Защо го помнишъ, мое сърце? Малцина ли го смѣниха? Колко багреници блестѣха по-буйно отъ този кървавъ саванъ! Колко завеси шъпнаха по-страстно отъ брачната коприна!

Въ тъмния друмъ на жената гаснатъ много пѣсни. Мраченъ е залѣзътъ на всѣки пъстъръ день. Но златнитѣ сѣнки на брачната завеса ми отнеха това, което ми не върна вече нжкой.

* * *

ЖЕЛѢЗНИЯТЪ олтарь мълчи. Предъ него минаватъ моми и мѫже — и всѣки мълчаливо слага на ледната плоча своя вѣнецъ.

Колко вѣнци! Колко миризъ! Колко пъстри, росни, усмихнати цвѣтя! Желѣзниятъ олтарь се губи, окиченъ цѣлъ съ вѣнци. Желѣзниятъ олтарь прилича на пирамида отъ цвѣтя.

— — Вѣнцитѣ извѣхнаха. Листата се сгърчиха. Засрамено се гушатъ цвѣтята. Голѣмата пирамида се свежда, за да се открие желѣзниятъ олтарь, подаденъ изподъ сгърчени мрътви вѣнци.

Колко скръбни жилки! Колко посърнали вѣнчета! Колко блѣди, сухи, пожълтѣли ко-

ронки! Желѣзниятъ олтарь прилича на потъмнѣлъ черепъ съ извѣхналъ вѣнецъ.

* * *

Що чакашъ тукъ, момиченце?

— Чакамъ да мине пѫтникъ, за да го напоя съ кратунката си и да го накича съ китката си.

„Що чакашъ тукъ, момиченце?“

— Чакамъ да се върне пѫтникътъ, когото напоихъ съ кратунката си и накичихъ съ китката си, когато бѣхъ на шестнадесеть годинъ. Кратуниата ми се счупи, а китката ми трѣбва да е повѣхнала.

„Що чакашъ тукъ, момиче?“

— Чакамъ да мине нѣкой старецъ, та да му дамъ счу-

пената си кратунка, защото пѫтникътъ, когото напоихъ съ нея, разкѫса китката ми и на връщане ме дори непогледна.

„Що чакашъ тука, момне?“

— Чакамъ да се върне старецътъ, комуто подарихъ счупената си кратунка, когато бѣхъ на двадесеть годинъ. Той ме цѣлуна тогава и обѣща на връщане да ме цѣлуне пакъ.

* * *

ВЕЧЕРЬТА навежда надъ полета и дѫбрави своя голѣмъ съсѫдъ съ благовонно миро. Свѣтулки се лутатъ надъ тъмнитѣ гранки. Въ душата се склапя тежко мълчание.

Умрѣлъ ли е нѣкой? Завършено ли е нежното таинство на любовьта? Вратата се

мълкомъ затваря. Вечерьта навежда надъ полета и джбрави своя голѣмъ съсждъ съ благовонно миро.

* * *

Той го уби.

За жена.

Знамъ много такива мъртавци. Знамъ много такива убийци. До кога ще пърли безумие ревнивитѣ жили?

Вникнахъ вдънъ човѣшкото сърце, за да намѣря пѣсъчинката на най-грозното. Видѣхъ образъ на ржце, които се протѣгатъ изпънати съ кървави жили къмъ кръста, върху който се разпъва душата.

. . , Той го уби.

За жена.

Знамъ много такива разпятия. Знамъ много такива разпънати. Докога ще кжса

копнежъ къмъ кръстъ ревнивитѣ стави?

Вникнахъ вдънъ човѣшката душа, за да намѣря кремъка на най-мѫчителното. Човѣкъ висѣше разпнатъ, а две рѫце, впити въ него, теглѣха бѣсно снагата му къмъ окървавената земя.

. . , Той го уби.

За жена.

Той разкѫса киткитѣ му, когато ги изтръгна отъ кървавитѣ клинове; той раздра стѫпалата му, когато ги откѫсна отъ ръждивитѣ гвоздеи. Той го дръпна изново на земята, защото разбра, че е намѣрилъ пѫтя къмъ своето небе. . . А можеше ли неговата земя да търпи чуждото небе?

Той го уби.

За жена.

* * *

Животътъ се свърши. Надъ душата му падна сѣнка. Моята бѣла амфора се бавно килна и разсипа. Скръбна музика се разнесе отъ душата ми по свѣта: звънна и затихна. Нѣма вече потокъ, отдѣто бихъ напълнилъ своята амфора. По самотнитѣ улици на живота ми неминава вече ничия сѣнка. По моята рѣка се нагърчи вече пѣнливата корона на изгрѣва. Отвждъ рѣката непозната жена свири на харфа. Животътъ се свърши.

Азъ мислѣхъ, че съмъ свилъ въ небето свое гнѣздо. Листата ми окапаха. Днитѣ ми повехнаха. Моитѣ дървета протѣгатъ безсилно кжси клонки.

безъ да стигатъ небето. Въ моитѣ жили некипи сокътъ на вселенната. Цвѣтята ми сѫ прашни и посърнали. Азъ донесохъ въ чертозитѣ на Непознатия само пепель. Ангели ме поглеждатъ, както се поглежда непознатъ господинъ, когото никой не е викалъ. Този пиръ не е за мене.

Непознатъ Боже, върни ми земята! Дай ми отново кръвьта на земнитѣ вѣкове, що тупаха въ сърдцето ми при всѣки споменъ за живота! Дай ми тлѣното безсмъртие на Мига!

* * *

ЖРИЦАТА отъ храма на Халуле носи свилени одежди, но подъ тежкия слитъкъ на гривнята ѝ дрѣме

отрова. Въ разтопения въздухъ на небето се виятъ въ дивъ танецъ златопери птици. Надъ бѣлата каменна стълба водоскокътъ разсипва сребърни капки като елмазенъ прахъ.

Жрицата отъ храма на Халуле свлича своитѣ одежди, но на ржката ѝ виси още гривнята, подъ която дреме отрова. Въ душата на жрицата се гъне зеленъ мракъ. Предъ нея се слита тъмна мрѣжа отъ сѣнки, шъпотъ и пѣсни. Нозетѣ ѝ стжпватъ плавно и размѣрно по бѣлата стълба и наближаватъ студения водоскокъ. Снагата ѝ се гмурка въ кипналитѣ вълни.

Жрицата отъ храма на Халуле се кжпе и хората замръзватъ, като съзерцаватъ снагата ѝ въ талазитѣ, но на

ржката ѝ виси още гривнята, подъ която дреме отрова. Момата излиза отъ водата подъ стопенитѣ погледи на вси мжже и подъ завистливитѣ очи на вси жени. Тя тръгва мудно по бѣлата стъгда и влиза подъ ахатовитѣ стълпове на своя храмъ.

Жрицата отъ храма на Халуле облича своитѣ свилени одежди, но подъ тежкия слитъкъ на гривнята ѝ нѣма вече отрова. Мжжетѣ, омагьосани отъ любовь, пиятъ водата, въ която се е кжпала; женитѣ, молепсани отъ ревность, пиятъ водата, въ която е топила снагата си. Отъ водоскока пие любовьта. Оттамъ пие и ревностьта. Цѣлъ свѣтъ пие оттровната вода.

Жрицата отъ храма на Ха-

луле пада предъ желѣзното божество на Чара и отново снема одеждитѣ си. Къмъ меднитѣ членове на тежкото изваяние се прилепватъ ржцетѣ на момата, притиска се грждьта й, триятъ се бедрата й. Мъртвиятъ кумиръ оживява и по мрачното желѣзо заиграватъ свѣтло страстни блѣсъци. А отвънъ, предъ храма на Халуле, мратъ единъ по единъ хората, чиито отлитащъ животъ дава душа на желѣзния изтуканъ.

* * *

Кжде се дѣна мжжътъ, който пръвъ ти сне пояса на румена девственость?

— Той замина за Сукудра: непомня неговото име.

Кжде се дѣнаха цвѣтята

чиито вѣнчета прѣвъ пжть ви обкитиха, мои палави кждри?

— Тѣ отлетѣха въ пустинята: непомнимъ, колко време има оттогава.

Кжде се дѣна харфата, която прѣвъ пжть ви поведе на танецъ, игриви мои нозе?

— Тя пѣе и днесъ за мжжа, що замина въ Сукудра, и за цвѣтята, що повѣхнаха въ пустинята, но предъ насъ тлѣе късна нощь и ничий гласъ ни зове къмъ игра: твоитѣ очи гаснатъ и стжпкитѣ ти дирятъ пжтя, отдето се невръща никой.

* * *

Снагата й бѣше стройна като бамбукова цевница и тръпкитѣ на ставитѣ й разливаха звуци на млада пѣсень.

Когато умрѣ, скръбьта разлѣ презъ моята цевница черната си пѣсень, а леденитѣ тръпки замрѣха като леки вълни по вира, смразени отъ срѣдноощенъ вихъръ.

Надъ нея разлѣха благовонни масла и тънка мрежа зави тѣлото на мъртвата. Бѣлата пѣсень секна и замрѣ, сякашъ прекъсната отъ крило на ангела.

* * *

ТѢЗИ, при които отивашъ, неще Ти кажатъ думитѣ що чу отъ мене. Тѣ незнаятъ моя езикъ: тѣ незнаятъ езика на обичьта.

Тѣ ще напълнятъ съ кръвь свѣтилника надъ ложето Ти и съ вѣтрило ще прокудятъ отъ снагата Ти благовонния прахъ на моитѣ цѣлувки.

Тѣ ще премалнѣятъ отъ звъна на Твоитѣ гривни и ще паднатъ като мъртви предъ сиянието на взора Ти. Но никои не ще Ти каже: „Ти ставашъ моя пѣсень“.

Бурята на очитѣ Ти ще прегази много души, но никой неще Ти каже думитѣ, що чу отъ мене. Тѣ неще Ти промълватъ: „Ти си нашъ сънъ“.

Късно е. Върви при тѣхъ! Моитѣ ръце стискатъ сѣнката, която нѣкога бѣше сама Ти.

* * *

ГАСНЕ пламъкътъ на бѣлитѣ огнища. Керванътъ се провлича като нервна чърта на човѣшкото лутане. Край тийата рѣка палми разказватъ повесть за онѣзи,

които си отиватъ. Гасне пламъкътъ на бѣлитѣ огнища.

Отвждъ пѣсъка, отвждъ пустинята, отвждъ земята се губи началото на тъмния керванъ, провлѣченъ като нервна чърта на човѣшко лутане.

* * *

Видѣхъ своя Богъ, когато свирѣше на лютня. Докосването на огненитѣ Му пръсти бѣ като едри капки сребъренъ дъждъ, звуцитѣ гърмѣха като ревъ на червенокоса буря, а пѣсеньта Му притихваше като бѣсенъ талазъ, разбитъ о бѣли скали. Надъ Бога грѣеше голѣма луна и Той криеше въ нощьта своята пѣсень отъ хората. Но звуцитѣ почукаха на всѣко сърце, както чука моренъ

старецъ, комуто не отварятъ блаженството на кротъкъ подслонъ. Хората не чуха пѣсеньта на Бога и никой я неприбра въ душата си. Алмазенитѣ звукове се пръснаха като едри златни капки и земята ги погълна.

Азъ го видѣхъ срѣдъ морето, седналъ на сърмена скала. Коситѣ Му бѣха бѣли като свѣткавица, очитѣ Му — тъмни като отчаяние, а ржцетѣ Му играеха по сребърнитѣ жилки на лютнята като стжпала на мома, която танцува. Надъ Бога грѣеха едри зелени звезди и Той криеше своята пѣсень отъ свѣта. Той я тулѣше, както творецъ тули своята честита замисъль. И звуцитѣ, отфърлени отъ свѣта, нирнаха въ чистото сърце на

малкитѣ изящни раковини, въ бѣлия сънь на игривитѣ риби, а скрьбнитѣ корали ги пригърнаха съ кървави ржце. Бисернитѣ трепети на лютнята се пръскаха като свѣтли искри по водата и морето ги погълна.

Азъ Го невидѣхъ, кога изчезна и кога се скри. Скалата опустѣ и високиятъ брѣгъ стана отново мъртавъ; азъ невидѣхъ своя Богъ, кога прибра лютната и си отиде, Но земята и морето ми тихо пришъпнаха пѣсеньта Му, та азъ я запомнихъ. Когато въ мрътвия храмъ оживихъ мълчанието съ празничнитѣ звуци на Неговата пѣсень, хората препълниха храма — и стъгдата предъ храма — и улицитѣ на града, за да ме чуягъ.

Тѣ всички казаха тогава: „Този пѣе неземна пѣсень. Такава пѣсень не е за човѣшка уста. Той пѣе това, което му е пришъпналъ Богъ. Елате да го чуемъ!“

Но защо тѣ нечуха Бога, когато самотенъ пѣеше навръхъ стръмната морска скала?

* * *

Кога ще се разсипе пѣсеньта ми волно и широко, кога ще скѫса веригитѣ на всѣка чужда усмивка или съжаление? Кога ще рече моята пѣсень: „Азъ пѣя за себе си“—?

Кога ще стане вѣченъ мигътъ ми, кога ще трепне въ него освѣтителниятъ кипежъ на дълбокъ кладенецъ, дето се оглежда само една душа

— и въ нея играятъ образитѣ на вси души? Кога ще рече моя мигъ: „Азъ съмъ — Вѣчность“—?

* * *

ПРЕДЪ погледа на отшелника се разсипа златното богатство на небето и пръпна ведрата синина, дето плуватъ алмази и бѣлъ бисеръ. Предъ него трепна росната игра на горага, зави се въ кржгъ лѣтниятъ вихъръ, облѣченъ въ злато, зашумѣ приказката на потоцитѣ и гъмното сказание на планинитѣ.

Но той тръсна одежда и рече:

„Богъ не е тукъ. Трѣбва да Го диря другаде. Кжде ли може да е Богъ?“

* * *

СМЪРТЬТА ме погледна въ очитѣ и каза: „Ти остарѣ. Врѣме е. Азъ дойдохъ —“.

„Азъ съмъ по-старъ отъ своитѣ пѣсни“, рекохъ — „азъ съмъ по-старъ отъ своитѣ притчи, Но никога несъмъ копнѣлъ по никакво Отвждъ. Азъ те непознавамъ“.

Тогава Смъртьта ме погледна въ очитѣ и каза: „Ти остарѣ. Ти си по-старъ отъ свѣта. Време е.“

„Азъ живѣхъ съ всички,“ рекохъ — „и тѣ ми отдѣлиха злобата си като мой хлѣбъ и клеветата си — като мое вино. Ала ниеднажъ несъмъ крѣялъ по никакво Другаде. Азъ те непознавамъ“.

Тогава Смъртьта ме погле-

дна въ очитѣ и каза: „Тѣ те обичатъ. Време е. Азъ дойдохъ —·“

И моитѣ стжпки се нѣмо повлѣкоха следъ червения плащъ — като стжпки на човѣкъ, който дири нова земя.

* * *

НѢКОИ славословятъ чаровroutineтѣ на жената и вcovered

При кои ще идешъ ти?

Азъ откжснахъ вече Твоя цвѣтъ и вкусихъ отъ вѣчния плодъ. Ябълката ми поднесе накрай своята горчилка, защото миризътъ ме бѣ замаялъ.

Върви при другитѣ, що Те незнаятъ!

Нѣкой фалятъ вѣнчетата на любовьта и ръфатъ всичко нейно. Други безмълвно благословятъ нейнитѣ бодли и недръзватъ да помиришатъ цвѣтоветѣ ѝ.

При кои ще идешъ ти?

Тя сне предъ мене своето було и азъ те знамъ цѣла. Когато се здрачи, край мене падна скръбь, а душата Ти се засмѣ на нѣкой невидимъ· И Ти тръгна къмъ тѣхъ.

Върви при другитѣ, що Те незнаятъ!

* * *

ОПНА ли струната, тя се скжсва. Защото моята пѣсень иска звукъ не по сила на харфата

Запѣя ли, думитѣ ставатъ празни. Защото моята пѣсень

иска замисъль не по сила на словото.

Погледна ли жена, тя пада мрътва. Защото моята обичь иска безсмъртие не по сила на душата.

* * *

Той ѝ запѣ своитѣ пѣсни, но тя го прекѫсна и рече: „Непознавамъ твоитѣ звуци. Остави! Азъ искамъ пѣсеньта на полетата и звуцитѣ на града. Остави! Непознавамъ твоитѣ звуци.“

Той ѝ замълви своитѣ приказки, но тя го пресече и каза: „Чужди ми сѫ твоитѣ образи. Недѣй! Азъ искамъ приказкитѣ за дѫбравата и образитѣ на безлюдна улица. Недей! Чужди ми сѫ твоитѣ образи.“

Той я тогава мълчаливо погледна и въ погледа му нѣмѣеше недоумѣние. А тя му рече: „Никой не ме е гледалъ така. Гледай ме! Азъ искамъ пригръдката на твоя погледъ и топлия шъпотъ на очитѣ ти. Гледай ме! Никой не ме е гледалъ досега така.“

* * *

ЛОДКАТА е готова. Гребцитѣ чакатъ. Снеми покривалото си! Нощьта ще бѫде Твое покривало. Съблечи одеждитѣ си! Моитѣ сънища ще ти станатъ одежди. Ние ще минемъ заедно отвѫдъ, дето начева тъмното, отдѣто никой не се е върналъ.

Лодката е готова. Гребцитѣ чакатъ. Снеми огърлицата си

Моитѣ ржце ще бждатъ Твоя огърлица. Разкопчей пояса си: мракътъ ще ти стане поясъ. Ние ще минемъ заедно отвждъ, дето начева забравата, отдето никой не се е върналъ.

Свѣтилникътъ трепетно изпраща нощьта въ нашия самотенъ домъ. Рѣката мудно влачи своя саванъ въ мрака. Звездитѣ блѣстятъ като свещи на погребение. Край насъ е тъмно. Въ насъ е тъмно.

Лодката е готова. Гребцитѣ чакатъ.

* * *

Бѣлиятъ день се свърши. Цвѣтята склопиха своитѣ коронки, птицитѣ прибраха пѣснитѣ си. Небето се

спусна като тъменъ шатъръ пъленъ съ пъстри сънища.

Слава на залѣзлото слънце!

Бѣлиятъ день се свърши. Потокътъ спрѣ своето размѣрно дишане, гората просна тъмнитѣ си дипли, за да пие роса. Земята трепна като невѣста, чакаща своя младоженецъ.

Слава на залѣзлото слънце!

* * *

Азъ знамъ любовь, която неумира. Азъ помня тръпки, които ще лежатъ като вѣченъ печатъ на снагата ми.

— Кой бѣ той, певице отъ Аншанъ? Да небѣ твоятъ първъ обиченъ?

Азъ непомня името на онзи, който ме обикна първъ. Азъ помня тръпки, които ще

лежатъ като вѣченъ печатъ на снагата ми. Азъ знамъ любовь, която неумира.

— Кой бѣ той, пѣвице отъ Аншанъ? Да небѣ мѫжътъ, който првъ те насили?

Азъ незнамъ лицето на онзи, който ме насили. Лицето му бѣ черно като тръпенъ сънь. Но азъ помня тръпки, които ще лежатъ като вѣченъ печатъ на снагата ми. Азъ знамъ любовь, която неумира.

— Кой бѣ той, пѣвице отъ Аншанъ? Да небѣ млгдежътъ, когото пригърна твоята пѣсень?

Азъ непомня ржцетѣ на онзи, когого пригърна пѣсеньта ми. Но неговиятъ погледъ сепна въ душата ми съня на огнени керуби и по жилитѣ ми плъзна пламенна му-

зика. Всѣки неговъ шъпотъ бѣ стихъ — и пѣсень бѣ всѣка негова стжпка.

И ето: азъ помня оттогава тръпки, които лежатъ като огненъ печатъ на снагата ми. И ето: оттогава знамъ любовь, която неумира.

* * *

ЦЕРНО цвѣте падна въ душата ми. Черна скръбь ороси челотоми. Повѣйте съ миртови гранки надъ мене, дъщери на Ванъ, за да разгоните тжгата ми съ благоухания и пѣсни!

Въ пѣсеньта на черна флейта излѣхъ душата си — и сърцето ми е празно. Надъ мене падатъ черни цвѣтя, черни скърби кичатъ челото ми. Развеселете ме, дъщери на Ванъ!

Плахи и бледи сѫ моитѣ светилници, защото Той отнесе свѣтлината имъ въ своя погледъ. Той си отиде и ме покри съ нощь. Той изчезна и ме задипли въ скръбь. Оплачете ме, дъщери, оплачете ме, дъщери на Ванъ!

* * *

И ПРИВИКА при себе си Моисей седмината, за да ги напѫти, тъй като виждаше още слѣпи душитѣ имъ, — а стѫпкитѣ имъ — плахи.

И рече Моисей на седмината:

„Близо е нощьта, която носи здрачъ за очитѣ и миръ — за сърцето. Близо е Нощьта: моята Нощь —, братя мои!

„Ще стихнатъ гласоветѣ, ще замре свѣтлината — и сѣнкитѣ ще станатъ дълги. А по

небето ще разпилѣятъ керва-
ни звездитѣ и моятъ День е
близо!...

„— Цѣлъ животъ въ себе си: много е. —

„И бихъ желалъ навреме да умра.

„Но какво ще правите вие, като неможете още стжпи безъ мене? — За васъ тжгувамъ — и днитѣ на вашия животъ чета: не дни на мжже, а дни на младенци.

„Въ безуменъ викъ къмъ Божия Земя излѣхте вий отъ злато своитѣ кумири! А вашата уплаха си неспомни Планината, навръхъ която Богъ говори въ мълнийни пожари!

„Що да ви кажа, та да ви запазя отъ кумиръ и да спастря за свѣтло време златния

пѣсъкъ на вашата почить? Що да ви кажа?

„Силни бждете, братя мои: — че силата е мость къмъ грядущото! Радвайте се, като зърнете, че расте вашата мощь – и веселете се, като видите, че волята ви цѣпи планини!

„Знамение ви давамъ — и личба ви соча: презъ трупове ще минете! А слабнятъ презъ трупа на своя баща неще има сърце да мине. За васъ нѣма бащи и майки, сестри и братя:

„— Бждете семе на грядущото!

„Напжтствие ви давамъ, — братя мои —: отъ буря се не плашете! Ни огненъ дъждъ, ни буря отъ сълзи неще измокри крилетѣ на албатроса!

„Жестоко да бжде сърцето ви!

„Незнае да обича, този, който незнае да мрази —: до любовьта се стига презъ мечъ!

„Бранно слово ви вещая, братя мои — твърди бждете!

„Окови отъ желѣзо немогатъ свърза мишцитѣ на твърдия; — окови отъ цвѣтя не могатъ скова сърцето на твърдия: смѣлостьта е по-твърда отъ алмазъ!

„И, ако братъ ти откъсне наръ отъ твоята градина, прати лисица въ лозето му! Неможе да бжде жрецъ онзи, който нее билъ пазачъ на Храма.

„Още едно слово завещавамъ на сърцето ви, братя мои: пазете се отъ меки думи, които лъжатъ сърцето, — добре се пазете!

„— Милость къмъ слабия! — То е мѫдростьта на немилостивитѣ. Небѫдете немилостиви!

„И слабия недигайте, видите ли го падналъ—: неможе овца да бѫде вождъ на стадо, а — слонъ: отъ слона научете мѫдрость!

„Минете презъ труповетѣ на тѣзи, що се смѣтатъ живи: нѣма полза за мъртавци отъ чествуване!

„Непадайте на колѣне, братя мои! Твърде много богове — е разпуснатость на сърцето. Твърде малко богове — е тѣснота на сърцето. Само единъ богъ — не го знаете, кой е.

„Почитайте незнайното, ала съ презрение свивайте уста, щомъ ви се говори за нѣщо или за нѣкого съ очи къмъ земята, а съ пръстъ — къмъ

небето! Истина, истина ви казвамъ: невѣрвайте въ едрата лъжа, която мами погледи и пръстъ, откакъ свѣтъ свѣтува!

„Неоставяйте писани слова! – На злато пише слънцето, на камъкъ — пророкътъ, на папирусъ — жрецътъ.

„А силниятъ пише — на огънь.

„Неговорете ясно! — Езикътъ ви да бѫде притча, а словото ви — видение! Несте родени за учители на стадо, ни за тълмачи на сънища, ни за търговци на ефтини скрижали. Скѫпа е късата истина: тя струва дългъ животъ! — Пастрете своитѣ къси истини, както се пастри едъръ бисеръ, купенъ съ цена на цѣло царство: неще бѫдете вѣчно царе!

„И, дойде ли при васъ мѫжъ съ треперливи нозе, та ви замоли да му отворите шатъра си да спи, — ако сърцето ви е пълно съ любовь къмъ него — затворете шатъра —, а човѣка оставете на лъвоветѣ въ пустинята! Но, студено ли е сърцето ви, пуснете го!

„Презирайте онѣзи, които немогатъ да гледатъ инакъ, освенъ презъ мрежа! Свѣтътъ е хубавъ, наистина, за онѣзи, що нѣматъ свои очи!...

„И още ви мълвя: презирейте търговцитѣ на кумири. Невиждате ли, че свѣтътъ е препълненъ съ изваяния — и човѣкъ неможе за мигъ да възправи снага, защото на всѣки завой кумиръ го кара да пада ничкомъ? И невиждате ли още, че Жената е ста-

нала грозна оттова, че изваянието на Жената е много погиздаво отъ Нея?

„Сетни завети ви давамъ, малки мои братя: отъ сърце жалете онѣзи, които цѣлъ день кадятъ благовония предъ своя собственъ изтуканъ: деца сѫ тѣ, — деца, що ловятъ морето въ шъпа...

„И, кога видите жена да носи алабастрова ваза съ многоценно масло и скѫпа украса по вазата, съзрете ли, че очитѣ ѝ блещатъ отъ възторгъ, а тя трепери отъ страхъ — да неизпусне вазата, — ударете съ жезълъ нейното съкровище, та го счупете на черепки!

„Като слона бѫдете! И отъ мравката вземете примѣръ, а отъ скакалцитѣ — поука! Каква велика притча е цѣлъ свѣтъ!

„И тогава ще закрепнете — и въ душата ви ще се родятъ звезди!

„— Защото на силния е земята!“

* * *

МОЖЕ сърцето да знае, какво ще донесе животътъ.

„Видѣхъ исполински ваяния срѣдъ пустинята, които пѣятъ при изгрѣвъ.

Слънцето ги обливаше съ портокаловъ блѣсъкъ, а по пѣсъка огромнитѣ имъ тѣла фърляха далечни модри сѣнки. Въ очитѣ имъ грѣеше тържество, а въ скованитѣ имъ членове, зъзнѣше скръбь.

Тѣ пѣеха за Свадбата на Царския Синъ.

И азъ ги слушахъ.

То бѣ музика на богове— и тъмни, желѣзни слова на сфинксъ.

И азъ ги слушахъ.

Може сърцето да знае, какво ще донесе животътъ.

Видѣхъ огромни пирамиди които носятъ по камънитѣ си хиероглифични слова, — и жрецитѣ влизаха въ полунощь, а на излизане изнасяха разпънатъ човѣкъ.

И редица нетхеними пѣеха въ размѣрни стихове морни пѣсни. Въ очитѣ имъ звънтѣше празнична радость, а въ движенията на ржцетѣ имъ мълвѣше дълбока скръбь.

Тѣ пѣеха за Сватбата на Царския Синъ.

И азъ ги слушахъ.

Тжжно падаха думитѣ имъ

— тѫжно и тежко като едри дъждовни капки.

И азъ ги слушахъ.

Може сърцето да знае, какво ще донесе животътъ.

Видѣхъ огроменъ тъменъ храмъ — и въ мрачината едва блещукаха кадилници съ миризма на ладанъ и касия. И Мѫжъ държеше чаша съ вино — гѫсто като кръвь, и хлѣбъ — бѣлъ като халкедонъ.

А предъ Него лежеше мрътвецъ. И старци съ бѣли коси стоеха. И пѣеха бавно и замрѣло пѣсни. Въ очитѣ имъ свѣтѣше миръ, а въ тревожнитѣ гънки на лицата имъ се разкриваше борба.

Тѣ пѣеха за свадбата на Царския Синъ.

И азъ ги слушахъ.

Ридания изтръгваха изъ

душата тъмнитѣ звуци на пѣсеньта имъ — и разнасяха миризъ на свещена мирта и ладанъ.

И азъ ги слушахъ.

Може сърцето да знае какво ще донесе животътъ.

Видѣхъ Слънцето при изгрѣвъ. И горѣше въ него огромно Сърце, но небѣше то сърце на богъ, ни на смъртенъ. И кръвьта ставаше лѫчи — и капѣше лѫчиста кръвь по земята — и никнѣше животъ.

И пѣсни се носѣха по въздуха — пълнозвучие на върховни свѣтове, — пълнозвучие на много души, — напѣвъ на велико Сърце, запалено отъ любовь на исполинъ.

Тѣ пѣеха за сватбата на Царския Синъ.

И азъ ги слушахъ.

Свѣтло се носѣха думитѣ имъ — радостно и бодро, — като червени пламъци на огроменъ пожарь.

И азъ ги слушахъ.

Думитѣ имъ мълвѣха за онова велико Сърце, чиято кръвь огрѣва вселенната.

И проумѣхъ думитѣ на пѣвеца отъ изтокъ:

„Може сърцето да знае, какво ще донесе животътъ."

* * *

СЛОВА на Саломона, синъ Давидовъ, царь на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

Елате при мене, синове на зямята: — чуйте думитѣ на тогова, когото свѣтътъ назва блаженъ.

Блаженство нѣма — и нѣма утѣха въ живота на тѣзи, които за утѣха живѣятъ!

Има още хора, които гледатъ живота презъ свиленъ кидаръ... Жалко за кидара!

Въ разкжсване на кидаритѣ и мрежитѣ е сладостьта на живота. И блаженство ще познае този, който е стъпкалъ вси блаженства.

Горко на тогова, който отиде тамъ, дето сж двама! — Третиятъ е винаги тринадесети на пира!...

Слова на Еклесиаста, синъ Давидовъ, жрецъ на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

Осемь блаженства — осемь блаженства знаете вие: утѣха на земята, хубость на познанието, щастие на любовьта,

гиздость на опиването, разтуха на твореца, сила на движещия, сладость на спомена, очарование отъ живота.

А деветото блаженство — о, незнаете вие това блаженство —: за него заслужва да се живѣе. Блаженство — неизрѣзано още върху скрижала на блаженствата: —

Блаженство на мѫката.

Елате, синове на земята, — отъ Кархиданъ до Хелбонъ, отъ Хедаръ до Хиераполисъ! Чуйте думитѣ на тогова, когото свѣтътъ казва блаженъ!

Нѣма блаженство за онзи, който почива, защото го чака друмъ. Блаженство има за този, който върви, защото го чака почивка.

Слова на Саломона, синъ Давидовъ, царь на Иерусалемъ:

Слова на блаженения.

Блаженство на земята: — блаженство на тѣзи, които жадуватъ ефтина утѣха: утѣха на виното отъ Хелбонъ и на кипещата медовина отъ Мелитъ.

Утѣха на слабитѣ.

Не се залъгва съ вино творещиятъ, нито съ сласть — зидарьтъ на живота!

Азъ, Саломонъ, си сградихъ дворецъ отъ мрамори многоцвѣтни, споени съ сребро. И поставихъ широки извитъци отъ кедъръ, донесенъ отъ Саниръ, а по извитъцитѣ — вси животни на земята, издълбани отъ изкусна ржка на рѣзбарь.

И настлахъ подоветѣ съ кипарисни дъсчици отъ Ливанонъ — и вдълбаха майстори отъ Сидонъ и Соръ въ дър-

вото кость, седефъ и метали — и напъстриха въ стройни редове растенията на Индиа и Палестина.

И слонска кость ми донесоха търговци отъ Кетихемъ, та издълбахъ чаши за вино и рогове за медовина. А отъ Кипъръ — медни съсжди съ тънки изваяния отъ бронзъ и сребро. И въ строенъ танцъ се въртѣха по тѣзи съсжди, въ свѣтли изваяния, женитѣ отъ Хеласъ и островитѣ.

И донесоха ми отъ Хелбонъ вино, жълто като шафранъ, съ миризъ на ладанъ и алое. А отъ Деданъ, Конанъ и Меозелъ — вино, гжсто като смола и зелено като хризопрасъ, съ вкусъ на мандрагори.

А отъ Мелита — кипещо вино, което стиска гърлото

отъ горещина и дава дъхъ на кипарисъ

И купихъ отъ торгамски търговци жребци за ловъ, а отъ Хедаръ — камили и овци съ коприненъ косъмъ.

И облѣкохъ висонъ съ изпъстрения отъ Египетъ — тънка работа на женски пръсти. И — багреница, обшита съ камъни и везана съ злато, — отъ Келисé.

И шлемове, оржжия и ножове отъ Асиилъ ми дадоха царетѣ на въстока — : оржжия отъ жилава стомана, окичени съ камъни и металъ, съ изваяния отъ искусна ржка на майсторъ.

И сложихъ трапези — и възкадихъ миризми отъ Сабà. И залѣхъ вина и сладки отвари отъ Рамахъ.

И видѣхъ, че е суета.

Не се залъгва съ вино творещиятъ, нито съ сласть — зидарьтъ на живота.

Слова на Еклесиаста, синъ Давидовъ, жрецъ на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

Утѣха на познанието — о, горчива утѣха за слѣпеца, който върви пипнешкомъ!

Азъ, Еклесиастъ, възсияхъ въ мѫдрость надъ вси царе на възтока. И сплетоха магитѣ притча за пѫтекитѣ на моя умъ. И казаха, че мѫдростьта ми е остра като кинжалъ.

О, горчива утѣха за слѣпеца, който върви пипнешкомъ!

И разчетохъ вси хиероглифи, познахъ до една рунитѣ на златни таблици, разумѣхъ

тайнитѣ на Агнето, Овена, Лъва и Пчелата.

И всички ключове на Египетъ, врѣзани върху двадесеть и две таблици отъ желѣзо, разбрахъ.

И придобихъ тънкость, за да проумѣя загадкитѣ на вси магични книги отъ Червената Земя, писани съ кръвь върху черна кожа на бехемотъ.

И неостана нищо скрито — ни върху небето, ни — върху земята.

И разумѣхъ, че е суета.

Защото въ нови руни се заплете моята мѫдрость — и въ нови загадки втъна моятъ умъ: рунитѣ на силния, който търси свой пѫть.

Слова на Саломона, синъ Давидовъ, царь на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

Щастие на любовьта: — мрежа отъ звезди и верига отъ злато, — о, измамно видение на бедуина, който се лута къмъ нови брѣгове!

Азъ, Саломонъ, възжелахъ утѣхитѣ на любовьта.

И събрахъ живи цвѣтя на гиздостьта женска, — девици отъ Хеласъ — съ строга хубость на мраморно изваяние — моми отъ Сирия и Етиопия — съ лице, черно като абаносъ, и съ бѣли като бисеръ зѫби, които се смѣятъ и скърцатъ при всѣка цѣлувка; — момичета отъ вътокъ — съ голѣми очи, премрежени подъ дълги черни клепачи — и съ лице като слонска кость.

И жени отъ Египетъ доведохъ, — гъвкавн като змии,

горещи като пѣсъкъ и мълчаливи като пустиня.

И гледахъ ги — и виждахъ цѣлата гиздость на свѣта.

И познахъ, че е суета.

Скорпионъ е Жената: — душата ѝ е хубава като луспи на кроталъ, очитѣ ѝ отразяватъ мѫката и радостьта на цѣлъ свѣтъ, ръцетѣ ѝ притискатъ и даватъ отровенъ сънь, устнитѣ ѝ изсмукватъ волята на мѫжа, а думитѣ ѝ сѫ измамливи като видение въ пустинята.

И видѣхъ, че е суета.

Слова на Еклесиаста, синъ Давидовъ, жрецъ на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

И рекохъ най-сетне въ сърцето си:

„Нека се опия отъ хубостьта на свѣта, — отъ горчивата мжка на твореца — и нека бѣсната страсть на движещия опожари душата ми!—“

И въ буйно опиване преминахъ дни и нощи, въ опиване отъ всичко добро и зло.

И възкръснаха предъ мене пжтищата на живота — и Човѣкътъ застана предъ очитѣ ми съ своята скждна утѣха и мжка безъ дъно: мжка, съ която се ражда, — мжка, съ която мре.

И сърцето си въ пѣсни изпѣхъ — и въ хитро замислени притчи излѣхъ мждростьта на цѣлия си животъ.

И разбрахъ, че е суета.

Скждна речь ще повтаря следъ тебе словата на твоята

мжка — и негли беззжба уста ще пѣе псалмитѣ на твоята млада радость! . . .

А въ думитѣ, съ които се е надсмивало сърцето ти надъ свѣта и себе си, — пресситени отъ сласть— бърни ще влагатъ изцѣдъка на своитѣ лишни пирове! . . .

Изгрѣва слънце — и залѣзва слънце. А свѣтътъ вѣчно стои: — отщо ще се опивашъ — ?

Твори съ болка душата ти — и съ горесть зида псалми на живота. А сластни жени и сребролюбци-мжже съ едно движение ще разсипятъ твоята пѣсень: — отщо ще се опивашъ — ?

Тласкашъ къмъ изгрѣвъ своята малка вселенна — и слънце зовешъ да пръсне лж-

чи тамъ. А вѣченъ мракъ напада крѣхки дворци отъ замисъль и блѣнъ — и настѫпи ли нощь, твоитѣ звезди помръкватъ: — отщо ще се опивашъ — ?

И видѣхъ, че е суета.

Слова на Саломона, синъ Давидовъ, царь на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

И остана едно блаженство само неразбито: сладостьта на спомена за това, що е било.

И погледнахъ го.

И казахъ въ сърцето си тогава:

„О, жалка разтуха за слабитѣ!

„Сладость на миналото за тѣзи, които нѣматъ сегашно—!

„Топла дремка за хилавитѣ, които несмѣятъ да бодър-

ствуватъ, че ги плаши грядущото!

„О, жалка разтуха за мухитѣ, че сж спали на гърба на слонъ! — —"

И — отминахъ.

. . . А задъ мене гърмѣше Иерусалемъ съ викове на тълпа, която жадува блаженства и ублажава клетницитѣ.

И видѣхъ, че е суета.

Слѣпци сж тѣ — и всуе дирятъ въ живота да видятъ своитѣ сънища. И горчи въ душата имъ, кога разбератъ, че сж измамени.

Защото сж дирили блаженства.

А блаженство нѣма.

Слово на Еклесиаста, синъ Давидовъ, жрецъ на Иерусалемъ.

Слова на блаженния.

. . . Елате при мене, избраници на земята—: чуйте думитѣ на тогова, когото свѣтътъ назва блаженъ!

Нѣма блаженства: — чуйте това! — нѣма блаженства и нѣма утѣхи, освенъ блаженството на мжката и утѣхата на самотния!

Че въ мжка се ражда богътъ — и на челото му засиява звезда.

Че въ самота мре човѣкътъ — и неговото име става пепель.

Слова на Саломона, синъ Давидовъ, царь на Иерусалемъ.

Слова на блажения.

* * *

ЕДНА мома отъ Мегидо пѣеше:

„Ржцетѣ ми сж като вейки на портокалово дърво. Грждь

та ми е надъ бистри водоеми огънь. Мжжетѣ се боятъ отъ хубостьта ми".

Вѣтърътъ я запита:

„Моме отъ Мегидо, сѣятъ ли смърть ржцетѣ ти? Носи ли пожарь пригрждката ти? Умиратъ ли предъ тебе отъ уплаха мжжетѣ?"

Момата отъ Мегидо нечу.

Тя продължи своята пѣсень:

„Ржцетѣ ми сж плахи като птици надвечарь въ пожънати ниви. Грждьта ми е ледно огледало, обърнато къмъ небето. Азъ се боя отъ погледа на всѣки мжжъ".

Вѣтърътъ се изви надъ нея, въ почуди отпусна крила, а после пръхна отъ смѣхъ и полетѣ надалекъ, като отнесе края на пѣсеньта и хласна момата съ шъпа златни листа.

* * *

Лжчъ ли поиска отъ мене, другарю на младината ми?

Дълго живѣхъ: лжчъ ми недаде ни свой, ни тугинъ. Всички слънца догорѣха, помръкнаха всички звезди. Лжчъ ли поиска ти?

Лжчъ ли поиска отъ мене, другарю на младината ми?

На всички срещнати дадохъ по-малко отъ душата си, а тѣ ми недадоха взамѣна нищо, Азъ останахъ да прося по друмоветѣ, — мома безъ домъ и бсзъ свѣтилникъ!

Вѣнеца, що кичеше главата ми, чужди ржце разкжсаха. Нѣчии тръпни пръсти раздиплиха моята туника, за да дирятъ наслада. За тебе неостана

нищо, другарю на младината ми.

Какъ ще ти дамъ лѫчъ, когато счупиха моя свѣтилникъ и разлѣха отъ него златния елей? Късно е. Късно е, Дълго живѣхъ: лѫчъ ми недаде ни свой, ни тугинъ.

Мнозина отъ приказкитѣ и мнозина отъ мрака, — мнозина непознати минаха край мене. И всѣки отвкѫсна по нѣщо. Азъ стоя край пѫтя като безлистно дърво, ожидащо сѣкира.

* * *

ЧИЯ ли рѫка разклати листата на тамариса?

— Рѫката на единъ влюбенъ се докосна до стъблото, защото момъкътъ скърбѣше по своята обична,

Чия ли въздишка угаси звездитѣ по небето?

— Въздишката на единъ баща стигна до небеснитѣ светилници, защото момата бѣ избѣгала по своя обиченъ. Тази въздишка угаси звездитѣ.

Чии ли сълзи накараха морето да прелѣе?

— Сълзитѣ на една мома се излѣха въ подземнитѣ щерни, защото нейниятъ обиченъ престана да скърби по нея. Тѣзи сълзи накараха морето да прелѣе.

* * *

Ти си огледало, въ което чъртае своя двоенъ образъ блѣнътъ на мѫжа за вѣчна гиздость. Богъ те е родилъ една, но немирната лудость

на мѫжа вижда въ Тебе много лица. И ти дава много имена. А Ти си една.

Въ игритѣ на облака и въ трепета на морската пѣна, въ ромола на гората и въ скрѫбьта на безлисти стъбла мѫжътъ вижда Тебе и слага Твоя престолъ срѣдъ природата, връхъ най-високото небе. А Ти неси царица.

Отъ деня, когато мѫжкиятъ погледъ Те пожелае. Ти се раждашъ такава, каквато си дотогава си само дете, човѣкъ пѣсень или мечта, а отъ този день ставашъ Жена. И Ти начевашъ да търсишъ отъ мѫжа поклонение. А Ти неси божество.

И въ мига, когато разочарованиятъ прѫстъ посочи върху снагата Ти петно на грозота

и бръчка на преструвка, Ти рухвашъ като алмазна кула отъ сънища, която напуска душата, щомъ човѣкъ се сепне. Защото Ти си — лъжа.

* * *

Хлипъ! Хлипъ! Хлипъ!

Чухте ли що казватъ прохладнитѣ езерни струи?

Хлипъ! Хлипъ! Хлипъ!

Деньтъ е кѫсъ, а Нощьта— безкрайна: грѣйте замръзнали рѫце на слънцето на миговетѣ. Пийте росата, додето чашкитѣ на цвѣтята несѫ повѣхнали! Пѣйте пѣснитѣ на кръвьта, додето кипи въ жилитѣ немирна треска.

Хлипъ! Хлипъ! Хлипъ!

Лебедитѣ мратъ, лотуситѣ капятъ, свѣтилницитѣ гаснатъ, облацитѣ се стапятъ. Вечерьта

става студена, въ лодката се процежда вода, пжтеката тревясва. Две капки безсмъртие ни дава Богъ: две капки презъ цѣлъ животъ.

Хлипъ! Хлипъ! Хлипъ!

Нѣмаме време, защото деетѣ капки нѣще станатъ море. Бързаме, защото пепельта нестава слънце. Пжтеката е тѣсна за трима. Лодката има само две гребла. Предъ безсмъртието стои мракъ. Задъ него стои тъмнина.

Хлипъ! Хлипъ! Хлипъ!

* * *

Лицето ти е пожълтѣло. Въ гласа ти скърцатъ ръждиви ключове. Въ погледа ти се диплятъ зловонни чарове. Незнамъ, отде идешъ.

непозната сестро. Незнамъ, наистина. Богъ те обрече на майчинство. Даде ти кръвь, снага и жили, за да родишъ и откърмишъ исполинъ. Ти нарече светъ друма на съблазъньта и полетѣ къмъ опаснияییракъ. Виждамъ кѫде отивашъ, непозната сестро.

— Тъй ѝ казахъ азъ.

— Но тя ме погледна смаяно и ми рече:

„Несъмъ ти сестра: азъ съмъ майка ти. Всуе ме похули, като ме назова блудница. Ти ме непозна".

— Тогава азъ ѝ казахъ:

Наистина, ти си майка ми. Сега те познахъ. Азъ чухъ въ гласа ти страдание и въ шъпота ти доловихъ сълзи. Наистина ти трѣба да си майка ми. Но защо азъ те смѣтнахъ за блуд-

ница? И чие наитие промени погледа ми?

— Тъй ѝ казахъ азъ.

А тя ме погледна скрьбно и ми рече:

„Несъмъ ти майка: азъ те непознавамъ. Всуе трепна жалба въ душата ти, като се разкая за своитѣ думи. Ти пакъ ме непозна“.

— Тогава азъ ѝ казахъ:

Коя си пъкъ ти? Разбирамъ, че неси ми майка. Гордость чухъ въ гласа ти и въ смѣха ти доловихъ весела умраза. Коя си пъкъ ти? Наистина, не те познавамъ вече. Твоето лице ми е чуждо. Непознавамъ този гласъ. Наистина, коя си ти?

— Тъй ѝ казахъ азъ.

Но тя мълчаливо се обърна и тръгна по пѫтеката, отдето идѣхъ азъ. Раменетѣ ѝ се раз-

клащаха отъ плачь и окжсаната ѝ дреха оставяше парцали по трънливитѣ храсте. Нозетѣ ѝ бѣха мършави, боси и посинѣли. Цѣлата ѝ снага плачеше!

Когато се изгуби въ гората, плачъ стисна гърлото ми.

* * *

НЕСУГОРЪ, непобедимиятъ вождъ, чиято слава възпѣватъ вси пѣвци отъ Елефантисъ до Картаго, изсѣче на златния си щитъ три едри рози: бѣла, червена и черна. Бѣлата изсѣче отъ седефъ, червената — отъ рубинъ, а черната — отъ тъменъ ахатъ.

Обичаше да казва:

„Ето образъ на три щастия.

Бѣлото цвѣте ми спомня душата на една мома, чиито пѣсни ме заведоха къмъ победа и въ чиито очи намирахъ награда за вси чемери по своя пѫть.

„Червеното цвѣте ми наумява душата на една жена, чиято усмивка ме предаде на враговетѣ и въ чиито очи насмалко невидѣхъ оковитѣ на кървава измѣна.

„Черното цвѣте ми спомня душата на едно дете, чиито плачъ кѫса доднесь душата ми, защото трѣбаше съ ножъ да раздера гръдьта на майка му.

„Образъ на три щастия ви показахъ. Но тѣ сѫ едно“.

* * *

Богъ ми каза: „Робе Мой! Обуй си сандалитѣ и — дето те изведе пѫтьтъ, показанъ отъ звездитѣ—тамъ иди! Ти ще бѫдешъ жрецътъ въ Моята Земя."

Азъ попитахъ: „Боже! Коя звезда ще ми посочи пѫтя къмъ Твоята Земя?"

Той ми неотговори.

И азъ търся земята, що ми посочи Богъ. Звездитѣ помръкватъ една по една, нощьта бледнѣе, а тъмнитѣ планини се приближаватъ. Моитѣ стѫпки спиратъ предъ стръмни скали, подъ мене бучатъ пропасти, надъ главата ми играятъ пъклени звукове. Азъ чакамъ звездата, която ще ми посочи Земята на Бога.

Моята мисъль е бедна. Сърцето ми е просто. Рѫцетѣ ми

сж кървави. Моята зора се непоказва. Мракътъ ми става още по-черенъ. Мъртво утро ме чака. Слънцето на Божията Земя неще ме никога огрѣе.

Предъ мене има само единъ човѣкъ. А той е мъртавъ.

* * *

НЕПОМНЯ Те, каква бѣше, кога Те зърнахъ првъ пжть. Дали се смѣеше? Блѣскаше ли въ извитъка на шията Ти страшниятъ багрецъ на страстьта? Дали горѣха очитѣ Ти въ росната мъгла на потайна жалба?

Казватъ ми, че си блѣнъ, оживилъ женската снага и добилъ гиздость отъ съчетание на слънце и пръсть.

Незнамъ.

Ти често съединявашъ душата на човѣка съ мѫтната полудуша на животното и въ очитѣ Ти блѣсва ранното искане на момичето, което вижда, че е голо. Сласть ли е Твоето име? Или — Невинность? Непомня Те, каква бѣше, кога Те зърнахъ първъ пѫть.

Казватъ ми, че си безумие, оживило женска плъть и добило хубость отъ сливане на безсмъртие съ пепель.

Незнамъ.

Помня ли Те, каква бѣше кога Те зърнахъ първъ пѫть?

* * *

ТРИ нѣща сѫ, Ниле, три нѣща сѫ отъ небето три пѫти по-сини. Видѣхъ въ Тургу каланта на Смъртьта; той

е толкова синъ, че който го погледне, очитѣ му се премрежватъ и той губи свесть. Погледътъ му примира въ синината и очитѣ му виждатъ синитѣ чертози на Смъртьта. Калантътъ е мнозина убилъ, а който оживѣе, помни до гробъ дворцитѣ на Смъртьта, изсѣчени отъ калантъ.

Три нѣща сѫ, Ниле, три нѣща сѫ отъ небето три пѫти по-сини. Видѣхъ езерото Урми срѣдъ снѣжнитѣ планини: то е толкова синьо, че който се огледа въ него, очитѣ му замръзватъ и го налита шеметь. Погледътъ му примира въ синината и очитѣ му виждатъ синитѣ чертози на Смъртьта. Езерото е мнозина глътнало, а който оживѣе, помни до гроба дворцитѣ на Смъртьта, изсѣчени вдънъ морето.

Три нѣща сѫ, Ниле, три нѣща сѫ отъ небето три пѫти по-сини. Видѣхъ очитѣ на царица Снофру: тѣ сѫ толкова сини, че който ги погледне, душата му полита и той припада отъ безумие. Погледътъ му се лута като погледъ на лудъ човѣкъ, кръвьта бие тежко въ жилитѣ му, а очитѣ му виждатъ синитѣ чертози на Смъртьта. Царицата е мнозина пленила, а който остане воленъ, до гроба копнѣе по синитѣ дворци на Смъртьта, що блѣскатъ въ очитѣ на царица Снофру.

* * *

Незнайна орись ми завеща да летя цѣлъ животъ по диритѣ на тайнствена птица съ алмазни пера.

Клонкитѣ сѫ очупени. Листата окапаха. Следитѣ се вече невиждатъ. Азъ остарѣхъ. Едва сега предъ тъмното, къмъ което пристѫпвамъ треперливо, блѣщука огромно алмазно перо. Но азъ немога да го фана, защото рѫката ми отпада въ трепетна умора. А може би отвѫдъ, въ тъмното, трепери притаена алмазната птица . . . Кой знае?

* * *

ЗАПЛАЧЕШЪ ли, очитѣ Ти ставатъ по-тъмни и подълбоки. Тогава по лицето Ти се разливатъ дълги талази и Ти заставашъ предъ душата ми като бѣло изваяние на Тѫгата.

Сълзитѣ Ти се ронятъ като скрѫбенъ лепетъ на тъмни

далечни, забравени стихове. въ които отколешенъ пѣвецъ е завещалъ своя туакъ на онѣзи, които ще го доближатъ презъ морето на вѣковетѣ.

Въ очитѣ Ти блѣсватъ мокри свѣтлини по улицитѣ на потъналъ градъ, дето сѫ много поколѣния мечтали и въ тѫга умирали, — много поколѣния, стигали до душата ни като алмазена пѫтека на безсмъртие.

Тогава по лицето Ти се разливатъ морни талази и Ти заставашъ предъ душата ми като свѣтло изваяние на Скръбьта. Заплачешъ ли, очитѣ Ти разтварятъ незнайни бездни и моятъ погледъ пие въ плача Ти соленото море на Чистотата.

* * *

ЦАРИЦА Маатъ-Ка-Ре издъхна. Една нощь душата ѝ пресѣче вълнитѣ на небесния Нилъ и се възправи срѣдъ китна градина предъ огнения престолъ на Озириса. Небесниятъ сѫдникъ я погледна, па рече: „Не ми се виждашъ свѣтилникъ, годенъ за елея на моята милость“. Царица Маатъ-Ка-Ре трепна и рече на сѫдника: „Слънцеокъ властниче, фараоне на правдата, азъ грѣшихъ много, но ти ми недари дете. Да ми бѣ далъ рожба, негли тя щѣше да превърне въ слънце моя мракъ и моитѣ злини — въ цвѣтя на добродетель“. Озирисъ тогава се засмѣ на женскитѣ думи, но, като помисли малко, рече на небесния лодкарь: „Повърни обратно царицата! Нека

се изпълни жалбата ѝ, защото отъ сърце пожела".

И царица Маакъ-Ка-Ре се сепна и събуди: „Колко страшенъ сънь ми се привидѣ!" рече тя тихо, па разтри клепачи и стана. „Що ли означава този сънь? И защо азъ искахъ отъ фараона на правдата дете?" Тъй си рече царицата Маатъ-Ка-Ре, па повика тълмача, що разгатваше сънища, и му разказа всичко.

„Разбрахъ", рече старъцътъ: „разбрахъ съня ти. Този сънь е жива истина. Ти си била мъртва доднесь, а отднесь иатататъкъ трѣбва да живѣешъ въ душата на своя синъ. Малко женско носи всѣки мѫжъ въ себе си: право е. Повече трепетъ и чудо, повече кротка милувка и свенъ

трѣбватъ за мжжата душа. Плахиятъ трепетъ прави жената немощна, но пъкъ мжжътъ е дързъкъ безъ този трепетъ. Чудото всажда въ жената суевѣрие, ала мжжътъ е жестокъ безъ вѣра въ каквогоде чудо. Милувката обръща жената въ разпжтница, защото душата й привиква и неможе безъ милувки, но пъкъ мжжътъ става безъ кротостьта на милувкитѣ звѣръ или джелатъ. Свенътъ е скжпъ накитъ за жената, но въ мжжката душа той неможе да се всади никога. Какъ ще живѣешъ въ душата на сина си, царице, когато неможешъ всади тамъ кълна на върховния свѣнъ?"

Тогава царица Маатъ-Ка-Ре каза тихо: „Да. Азъ съмъ била досега мъртва, защото нежи-

вѣхъ въ душата на своето дете. Но какъ ще всадя, наистина, въ душата на сива си зърното на свена, когато всѣки мѫжъ е безсраменъ? А нима има добродетель безъ свенъ? Та нали всѣка добродетель е свенлива!“

А стариятъ гадатель прибра крайщата на мантията си и тръгна да си върви, но на прага се извърна къмъ царица Маатъ-Ка-Ре и шъпотомъ ѝ каза: „Какъ ще го научишъ на свенъ ли? Може би, като му неприказвашъ никога за свенъ...“

И въ потайния шъпотъ на тълмача царицата чу изново божествения смѣхъ на Озириса, когато я пращаше отново на земята.

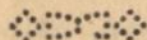

СЪДЪРЖАНИЕ

Цена 25 лева

Печ. Херманъ Поле—София